

Rok Vilčnik (rokgre)

Baalram

OSEBE

ANTIGONA
HAMLET
OJDIP
GERTRUDA
JAGO
NORA
GODOT
PARIS
HELENA
OTHELLO
LEAR
KENT
GONERIL
REGAN

PRVO DEJANJE

Prvi prizor

Antigona in Hamlet.

Temačen hodnik, poln stebrov, nekje v zakotju dvora.

ANTIGONA: Brat, zakaj si žalosten?

HAMLET: Antigona ...

ANTIGONA: Povej, Hamlet, kaj te teži? Ne morem te več gledati takšnega. Nič več ti smeh ne krasi obraza, nič več ne poješ in ne plešeš, nič več ne zbijaš šal na naš račun, kaj te preganja? Takšen si kot vsa dežela, mračen in poln zlovesčih prikazni. Povej mi, da ti utolažim srce.

HAMLET: On ... Ojdip ... Ne more biti drugače! Ne more!

ANTIGONA: Kaj ti je? Saj si si komaj podoben.

HAMLET: Izzovem ga.

ANTIGONA: Nobenega dokaza nimaš, da je kriv.

HAMLET: Ne more biti drugače, videl sem.

ANTIGONA: Kaj si videl?

HAMLET: Duhove.

ANTIGONA: Bledesh, brat, bledesh.

HAMLET: Povedali so mi. Mati in on sta to storila v dogovoru, ker je bil napoti njuni pregrešni strasti.

ANTIGONA: Neumnost.

HAMLET: Pobil ga je z mečem, vse sem videl!

ANTIGONA: Le kako si mogel kaj takega videti?

HAMLET: Duh mi je povedal. Ojdip je umoril očeta, potem je prišel sem in si jo vzel v posteljo.

Misliš, da ga moram ubiti? Prav je, da ga ubijem. A vendar, zakaj ne? Zakaj mi je tako pogodu, če mi nakloni kak trenutek, zakaj ga ne zakoljem kot prasca in mu ne spustim krvi, kot jo je on mojemu očetu?!

ANTIGONA: In kje se ti je prikazal tvoj duh?

HAMLET: V sanjah.

ANTIGONA: Bledoš, brat. Pojdi in se naspi. Veliko spretnejši je z mečem kot ti, povrhu vsega pa še nedolžen. Izdal se bo odlok, da bo vsak, ki pri-
nese novico, kakršno koli novico, ki bi mogla pojasniti izginotje najinega
očeta, bogato nagrajen. Ali misliš, da bi zločinec storil kaj takega?

HAMLET: Laž!

ANTIGONA: Vsekakor. Tvoje sanje pa resnica? Ubogi brat. Hudo mi je
zate. Sam si postal duh. Po teh hodnikih blodiš izgubljen. Vsi sprašujejo
po tebi, jaz pa ne vem, kaj naj jim rečem.

HAMLET: Povej jim, da bom maščeval očeta.

ANTIGONA: Potem pa stori to.

HAMLET: Saj bom, saj bom ... boš videla ... saj bom.

Hamlet odide.

Tema.

Drugi prizor

Antigona, Ojdip in Hamlet.

Prostor je isti.

Pride kralj Ojdip.

OJDIP: Antigona.

ANTIGONA: Kralj Ojdip.

OJDIP: Ni se ti treba klanjati. Saj si princesa.

ANTIGONA: In vi kralj.

OJDIP: A ne po duši.

ANTIGONA: Kako to mislite?

OJDIP: Po duši sem nekdo drug.

ANTIGONA: Govorite v ugankah, moj gospod. Vi ste kralj, vladate, vsi vas ubogajo. Moja mati je vaša žena in kraljica. Ne more biti drugače.

OJDIP: Ni resnica vse, kar videz razodeva, notranjost molči po svoje.

ANTIGONA: Kaj je z njo?

OJDIP: V molku buči.

ANTIGONA: Zakaj?

OJDIP: Zaradi nekoga.

ANTIGONA: To vas ne razlašča kraljestva.

OJDIP: Tega ne.

ANTIGONA: Imate še kje kako, za katerega ne vemo?

OJDIP: Spokoj duše.

ANTIGONA: Tega vam pa res nihče ne more vzeti.

OJDIP: Pa more.

ANTIGONA: Ne vem, če sem prava oseba ...

OJDIP: Čisto prava.

ANTIGONA: Vas daje vest?

OJDIP: Daje me želja.

ANTIGONA: Želja?

OJDIP: Hrepenenje.

ANTIGONA: Vsak hrepeni po miru.

OJDIP: Vidim, da me razumeš, draga Antigona.

ANTIGONA: Mislim, da.

OJDIP: In kaj praviš?

ANTIGONA: Da prelahko jemljete vse skupaj, če ste krivi.

OJDIP: Kriv sem z vso dušo in telesom, a da bi prelahko kaj jemal, tega si sploh ni mogoče misliti; še predobro se zavedam kočljivosti položaja.

ANTIGONA: Torej je res.

OJDIP: Če veš, o čem govorim, je res, kot pribito. Neizpodbitna resnica in polagam ti jo na srce – naredi z njo, kar hočeš. Predajam se tebi! Ti pa me kaznuj ali pomiluj, nagradi ...

ANTIGONA: Nagradim ... Nagradim?!

Razburjeno odhiti.

OJDIP: Antigona!

Prikaže se Hamlet.

OJDIP: Hamlet!

HAMLET: Moj oče.

OJDIP: Daj, nehaj s temi prismođarijami. Nisem tvoj oče, tvoj prijatelj sem. Kod se potikaš? Na dvoru te pogręšamo. Kar turobno je brez tvoje razposajenosti. Smo mislili, da si zbolel. Vsaj mami bi se prikazal. Kakšna muha te tokrat pika?

HAMLET: Zaželel sem si tišine in miru.

OJDIP: Miru?! Daj no! Greš z menoj? Pridi, vsi te bodo veseli. Naredi mi to čast, da bom prav jaz tisti, ki te izbeza iz te pustote.

HAMLET: Mogoče bi šla na lov?

OJDIP: Takoj jutri, z veseljem. Še nocoj podpišem razglas, da lahko že zgodaj odrineva. Opravijo brez mene. Ne vem, koliko je kaj prodrlo v tvojo osamitev, naj ti kar povem, da sem se odločil nagraditi slehernega, ki bo prinesel na dvor kakršne koli novice o izginotju tvojega očeta.

HAMLET: Odličen načrt.

OJDIP: S to rečjo je treba zaključiti enkrat za vselej. Ne bom dovolil, da bi klevetali tvojo mater. Obiskala sva tempelj in bogovi so nama naklonili odgovor.

HAMLET: Kakšen?

OJDIP: Ne bova zdaj o tem. Jutri bo že vse jasno. Vse skupaj je vsekakor sila čuden zapetljaj, vendar imam občutek, da se ga da pojasniti zelo preprosto, z bogovi ali brez njih. Vsekakor sem hotel zadovoljiti tvojo mater. Pridi zdaj, vesela te bo.

Tema.

Tretji prizor

Gertruda, Jago.

Dvor.

Gertruda na prestolu, Jago ob njej.

GERTRUDA: Jago, od kod kralju ta slaboumna ideja?

JAGO: Sam se je domislil. Najbrž mu ni prav, da nekje obstaja pravi kralj.

GERTRUDA: Tako priljubljen, kot je bil Laj, ne bo nikoli, pa če se na glavo postavi. In ti, si kaj slišal od svojih virov?

JAGO: Nič. Nihče ne ve ničesar.

GERTRUDA: Pa vendar je kaj čudna vsa ta reč.

JAGO: Vem pa nekaj drugega.

GERTRUDA: Na dan z besedo.

JAGO: Ni prijetno.

GERTRUDA: Bom že kako.

JAGO: Vse kaže, da je kralj resnično zelo naklonjen princesi.

GERTRUDA: Moji Antigoni? In ona?

JAGO: Ne sluti.

GERTRUDA: Saj, ko sem jemala toliko mlajšega drugega moža, sem vedela, da ne more večno trajati.

JAGO: Nič ni večno.

GERTRUDA: Se spomniš, kako mlada sva stopila na ta dvor? Sinje kraljestvo Baalram – najveličastnejše pod soncem. Ti si hotel postati velik vojskovodja in jaz kraljica.

JAGO: Služiti vam.

GERTRUDA: Služiti meni. Rekla sem ti, počakaj, pa boš videl, in bilo je še prej. Ni mi bilo težko biti najboljša med najboljšimi.

JAGO: Z vašimi idejami že ne.

GERTRUDA: Moje so bile vedno najdrznejše.

JAGO: Še stari Laj se jim je smejal.

GERTRUDA: Naredil pa vedno tako, kot sem hotela!

JAGO: Vedno žanjete rezultate svojega dela.

GERTRUDA: Vedno le svoje. Zapomni si to! Kar sejem, požanjem! Zate, zase in za vse! Vedela sem, da se bo prej ali slej tale lutka snela z mojih rok. A moj sin mu bo spodrezal niti.

Se kaj drugače oblači?

JAGO: Ne.

GERTRUDA: Tudi ta ne bo za kralja. Kaj se sploh peham?

Prideta objeta in smejoča kralj Ojdip in Hamlet.

GERTRUDA: O, poglej si ju – rožci cvetoči! Ljubi sinko.

HAMLET: Mati.

GERTRUDA: Slišim, da hiraš. Da ti ni mar za nas. Se to spodobi?

HAMLET: Ni vprašanje, če se to spodobi ...

OJDIP: Gertruda! Hamlet! Konec, vidva! Nocoj nam bo lepo. Gremo na vrt. Velel sem prižgati ognje.

GERTRUDA: Ljubi mož, saj ni praznik.

OJDIP: Kaj zato. Tako se počutim. Kot da se je težko breme snelo z mojih pleč. Jago, je razglas spisan?

JAGO: Samo vaš pečat še manjka, veličanstvo.

OJDIP: Prinesi ga.

JAGO: Kot velevate.

Se odpravi.

OJDIP: Mi se pa podvizajmo. Dajmo. Veselo naj bo nocoj. Dragi Hamlet, daj mi roko, ti Gertruda drugo. Pojdemo skupaj, kot družina. Jago, poiščite

Antigono. Napotite jo k nam, povejte, da praznujemo. Pa vina in jedače. Pa plesalke. Glumače, artiste!

Jago se prikloni in gre. Tudi drugi se odpravljajo.

GERTRUDA: Ljubi, kaj ti pa je?

OJDIP: In če bo treba, princeso s silo privlecite!

Včasih je življenje enostavno. Dan je dan in noč je noč. Nič senc, nič senc! Mar ne, Hamlet?

HAMLET: Jutri greva na lov.

GERTRUDA: Na lov? Jutri se bere razglas.

OJDIP: Bo že Jago uredil.

GERTRUDA: In če kdo prinese novice?

OJDIP: Bo že počakal, mar ne, Hamlet?

HAMLET: Takoj pridem za vama. Sestro počakam.

OJDIP: Kakor želiš, prijatelj. Mogoče bo potrebna še kaka beseda – le povej ji, da nam bo lepo in da hudo resno mislimo. Kralj ukazuje! Midva pa ta čas ... že kako preživiva.

GERTRUDA: O, si danes navihan, da te kar ne spoznam.

OJDIP: Pa preobleci se, kraljevič! Tak si kot kak krokar!

Kralj in kraljica odideta.

HAMLET: Seveda ga ne skrbi, da bi kdo prišel z novicami o očetu, ker dobro ve, da ne bo nikogar! Lopov! In ta vlačuga, moja mati! Komaj dva meseca po očetovi smrti se je spečala s tem pritepencem, samodržcem – podlo in nizkotno! Le kje ga je staknila? Plemič! Nikoli prej nismo slišali zanj! Navaden morilec! Kar takoj bi ga moral prebosti z mečem! (*Nenadoma se mu obraz razjasni v veselju.*) Toda ... jutri greva na lov. Spet bova jahala skupaj. (*Nato se spet omrači.*) O, oče, kakšno hijeno imaš za sina! Tako ravnam s tvojim morilcem.

Prihiti Antigona.

ANTIGONA: Hamlet, Hamlet, res je, res je! O, kako mi je hudo!

HAMLET: Kaj je res?

ANTIGONA: On je kriv. Sam mi je priznal.

HAMLET: Saj sem slišal, ljuba sestrice, slišal ... Menda ga zdaj lahko ubijem?

ANTIGONA: Kaj pa, če on ubije tebe?

HAMLET: Grem se preobleč.

Se odpravi.

ANTIGONA: Kaj boš storil?

HAMLET: Nič se ne boj. Vse se uredi. Kri zahteva kri. A ti se nič ne boj. Nocoj bo veselje v naši hiši. Samo veselje!

ANTIGONA: Kaj ti je? Kaj ti je? Poljubi me, poljubi me, brat.

HAMLET: Pojdi tja in bodi mirna. Povej jim, da bom nocoj plesal.

Hamlet počasi odide. Antigona stoji.

Tema.

Četrty prizor

Gertruda, Ojdip, Antigona, Hamlet.

Na kraljevem vrtu.

Nešteto drobnih plamenov razsvetljuje svečano okrašen vrt. V sredini tlakovana ploščad kot nekakšen oder, zadaj dolga, bogato obložena miza, za katero sedita Gertruda in Ojdip.

GERTRUDA: *Ljubi, mogoče mu pa ne bi smel tega reči.*

OJDIP: Kaj ne?! Poglej samo, kakšen čudak je postal. In to kar naenkrat! Prej sva vsak dan jahala na lov, se pogovarjala o knjigah, poeziji, mečevala, plavala. Zadnje mesece pa kot da smo kužni. Tebe zapostavlja ... Zaprl se je v tisti stolp in še nosu ven ne pomoli.

GERTRUDA: Bogvedi, kaj ga teži. Tudi njemu ni vseeno za usodo dežele.

OJDIP: Glej jo, Antigono. Prelepa je!

ANTIGONA (*prihiti v sredo odra, se prikloni in napove*): Svečano občinstvo, nocoj smo za vas pripravili posebno predstavo, v plesu in maskah, v petju in godbi! Posebej za vas bo nocoj nastopil očarljivi kraljevič Hamlet v vlogi lepega mladega plemiča Arnemusa, ki so mu bile zvezde ob rojstvu še posebej naklonjene ter ga po številnih srečnih in nevarnih pripetljajih postavile za kralja v daljnem in pomembnem kraljestvu!

Prihiti pol goli Hamlet v vlogi napovedanega junaka. Obraz mu krasi maska, ki predstavlja obraz prelepega mladeniča. Prikloni se. Gertruda in Ojdip zaploskata.

GERTRUDA IN OJDIP: Bravo! Bravo! Bravo!

HAMLET (*napove*): Na lutnji prekrasna princesa Antigona.

Gertruda in Ojdip spet zaploskata.

GERTRUDA IN OJDIP: Bravo! Bravo!

Antigona se prikloni in sede ob stran ter se pripravi z glasbilom. Hamlet se postavi v začetno pozo. Sestra zaigra veselo melodijo, Hamlet zapoje in zaigra svojo vlogo.

HAMLET: Prišel je od neznano kod,
imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan,
kot kak božji ali kraljevi sin,
v vseh veščinah podkovan.

Njegov pogled kot sonce,
ki se v zarjo vzpne,
na tisti dan, ko prvič jo zagleda,
hudo se znajde zapeljan.

Kot grom z neba
ljubezen trešči v to nedolžno dušo –
kot v trhli suhi panj sredi obal sveta,
kraljico samo, prelepo vladarico,
gre rek od vseh največjo krasotico,
ženo vrlega in modrega moža,
vzame si v pravico.

In Arnemusa peklenski ta urok
ne izpusti, dokler si s kraljevo krvjo
umaže ne deviških rok!

OJDIP (*besno vstane*): Pamet šepava! Ali misliš, da je meni vseeno za prekletstvo nesreč, ki je napadlo deželo – da seme v zemlji ne kali, da so vode motne in nepitne, da jok bolnih otrok kazi nam spanje, da živina crkuje v hlevih in je dan ves z oblaki posejan, pa dežja ni, le povodenj, odnašajoča še tisto, kar bi morale držati tisoče let! Vprašali smo bogove in so odgovorili – a mislil sem ti to prihraniti, ker moje srce ne želi tvoje blaznosti!

HAMLET: Kaj pravijo bogovi?

OJDIP: Ni me bilo tukaj, ko je kralj izginil, zapomni si to že enkrat, ni me bilo! Niti nisem vedel za vas, niti slišal o tem kraljestvu česa drugega, kot da obstaja!

Lahko da je kralj Laj sam odšel, lahko da je padel v globok vodnjak, a najsi ga je pokončal kdorsižebodi, jaz to nisem bil!

ANTIGONA: Kralj! Sami ste priznali ...

OJDIP: Kaj pa?

ANTIGONA: Da ste krivi z dušo in telesom.

OJDIP: Kako ...? (*Ugotovi pomoto.*) Sem priznal, ja! Sem. Ampak ne tega! Ne tega ... Antigona!

Ojdip odvihra.

HAMLET: Ljubi te! Ljubi! Tebe!

GERTRUDA: Spravite tega bedaka v posteljo. In naj se mi nekaj dni ne prikaže pred oči. Pogasite vse skupaj in pospravite. Lahko noč.

HAMLET: Mati! Mati, vi ste razžalili mojega očeta.

GERTRUDA: Ne pozabi, kdo sem.

HAMLET: Raje bi pozabil. Kraljica ste in nekoč žena mojega očeta, zdaj pa njegovega morilca.

GERTRUDA: In kaj boš naredil?

HAMLET: U-u-ubi-b-bil ga bom.

GERTRUDA: Revček.

HAMLET: Mama, mama ... Kako nedostojno je bilo vaše ravnanje, ko ste tako hitro pozabili očeta in se na novo poročili ... Na vse nas to meče slabo luč, vsi smo podvrženi zasmehovanju ljudstva, kaj vam to res tako malo pomeni? Očeta nihče ne more zamenjati, nihče ... Ali se vam zdi, da ga lahko ...?

ANTIGONA (*vsa pretresena od spoznanja*): Ljubi me, ljubi ... mene ...

Tema.

Peti prizor

Antigona in Gertruda.

Hodnik.

ANTIGONA (*prihiti*): Mati, mati, čemu ta direndaj?

GERTRUDA: Hamlet je kralja napadel!

ANTIGONA: Ne, ni mogoče!

GERTRUDA: Ali ti veš, zakaj?

ANTIGONA: Ne, mati, ne. Nič več kot vi. Kako je z njim?

GERTRUDA: Kralj? Besni! Z zastrupljeno konico ga je, na srečo ga je samo oprasnil. Še pravi čas je napadalca odbil in ga zabodel. Moj sin je mrtev.

Tišina.

ANTIGONA: Kako ..., kako je to mogoče? Kako je sploh mogoče, da sta skupaj šla na lov? Bila sta vendar si v zobeh, še na včerajšnji večer.

GERTRUDA: Hamlet ga je prišel prosit odpuščenja. Takoj po prebranem razglasu ...

ANTIGONA: Slišala sem fanfare ...

GERTRUDA: ... sta odjahala na lov. In moj sin ga je izza hrbta. Komaj živ se je kralj privlekel do sem. Ves krastav in penast, v vročici in slep. Verni vranec je sam našel pot. Zdravilci in zeliščarji so zdaj ob njem. Preživel bo.

ANTIGONA: Hvala bogu. In brat?

GERTRUDA: Tam leži.

ANTIGONA: Kje?

GERTRUDA: Kjer se Baalram zoži, tam, kjer se cedrov gozd začne.

ANTIGONA: Ponj grem.

Se hoče odpraviti.

GERTRUDA: Ne, otrok. (*Jo objame in prižeme k sebi.*) Ne hodi.

ANTIGONA: Mama, naj ga pokopljem.

GERTRUDA: Ne smeš. Ne moreš. Ojdip ga je preklel kot izdajalca. Besen je. Nihče si ne more dovoliti oporekati njegovi volji, sploh ne v trenutku, ko je dežela v tolikšni božji nemilosti. Ljudstvo je polno neke pritlehne samozavesti. Na obrobjih že vre misel, da je Ojdip samodržec, a jaz sem prešibka, otrok moj. Starega kralja so vsi ljubili in v tem kriznem času se mora novi izkazati. Pustiva Ojdipu to priložnost.

ANTIGONA (*se odmakne od nje*): Mati, kaj pa govorite?

GERTRUDA: Hamlet mora tam strohnети na planem, če je taka kraljeva volja.

ANTIGONA: Saj je moj brat in vaš sin.

GERTRUDA: Po krivici je hotel storiti silo nekemu! In to kralju, ki je božji namestnik!

ANTIGONA: Vaš namestnik.

GERTRUDA: Dekle, brzdaj jezik. Taka je ta reč in nič drugačna. Trupla ne sme nihče zagrebsti in ne objokovati.

ANTIGONA: Neobjokovan, nepokopan sin.

GERTRUDA: Veš, kakšne so postave.

ANTIGONA: Vem. Kamenjanje ali še kaj hujšega.

GERTRUDA: Ne drzni si. (*Nato roteče:*) Ljuba, zakaj žalostiš mater? Mar ni že dovolj bridkosti zadelo našo družino?

ANTIGONA: Prav zato mama; Hamlet ni bil izdajalec, to enako dobro veste kot jaz – bil je zmeden, tako zmeden, sanje so mu zbegale pamet. Mislil je, da mora kaj storiti za očeta.

GERTRUDA: Vem, vendar ne tako. Pojdi zdaj in obrzdaj svojo dušo, jaz pa pogledam, kaj se da storiti. (*Antigona se obotavlja.*) Pojdi, pojdi dete. Jaz moram k Jagu, menda se je našel nekdo, ki pozna usodo izginotja tvojega očeta. Pojdi.

Gertruda odide.

Tema.

Šesti prizor

Antigona.

ANTIGONA: Brat, ko bi ne vedela, ko bi le lahko upala na matere pomoč, ko bi le ne slutila vse tiste želje v njej po tehtanju sveta, po odločanju v imenu božjih postav, nje slo po imeti vse pred seboj in mešetariti s tem vsem. Ljubi brat, bridko, kot mi je pri duši, upajoča za očeta vso to vrsto let zaman, in zdaj še ti, moj ljubi, črni krokar, skljuval mi boš srce, nič drugega; ali ti nisem rekla, te rotila, pusti, pusti, pusti ... Ko pa ne veš. Ubiti, kaznovati, ljubiti in imeti – vsa ta mamljiva vezanost na ta svet, a duša, ki jo raztira bol, drugače poje ... Kaj je važno pokončati morilca očeta, ko ga tako sama usoda pokonča, ljubi moj slepi brat. Zdaj pa te niti zagrebsti ne smem ... s solzo ti groba pojiti ...

Najbolje, da mi kar neha biti hudo in te kar pozabim – o, glej, saj nikoli imela nisem pobratima, ki mi knjige je ob večerih bral in mi pomen zvezd je razodeval. Nikoli ni bilo ga kuštravca, ki je z menoj po labirintih tekal, sence lovil in se smejal mojim strahovom. Ni bilo niti tistega otroka, ki sem ga učila kobacati, ko sem še sama komaj stala, in ni bilo zibeli, nikdar, nikoli, iz katere bi sijale njegove zvedave sinje oči, me božale ter mi pravile: Sestrica, pomahaj z vrtavko, pomahaj ... Ni te bilo, nikoli, nikdar – ali ni to neizmerno preprosto? Nič bolečine, le zaklenjen spomin in pozaba na ključ. In pozaba te pozabe. In sploh nič. Niti sama ne več. Ne misel, ne trenutek, ne spomin – le iti skozi, do tja, do smrti, do podzemlja. Prav res. In potem, kaj biti?

Zrak v zraku. Sapica spomina, ki je za trenutek zaplapolal skozi večnost in potem izprhnil skozi konjske nozdrvi.

Ne, takšnih, kot sva midva, brat, res ni treba pokopavati.

Odvihra.

Tema.

Sedmi prizor

Gertruda, Jago, Nora.

Prestolna dvorana. Na prestolu sedi kraljica Gertruda, ob njej stoji Jago. Pred njima v ponižni pozi Nora.

NORA: Moram po resnici razodeti, moj mož, strašno je ljubosumen – na vsako malenkost, ne samo na ljudi. Ako pobožam zajca, ga bo zadavil, če poduham cvetlico, se nasmejim vetru, zakličem srečna jutru, me zapre za nekaj dni, potepta rožo, zagrne zavese, me razžalosti. Nič več bi ne smelo obstajati zame, samo on. Tako me ljubi in jaz njega ...

In neki dan se mi je približal Norec, prav tak s cofi in ves pisan ter nasmejan do ušes. Veste, midva z možem imava malo cizo in nastopava po vaseh. Mož trga verigo s prsmi, debelo verigo, da priteče kri, jaz pa pojem, a odkar mi je to storil ...

Si z glave potegne lasuljo – skorajda popolnoma obrito glavo ima.

Saj to se ne spodobi za žensko – odkar sem takšna, nimam več glasu. Niti čiv ne spravim več iz sebe, včasih pa sva prav z mojim petjem služila. Imava dva otročička, veste ...

JAGO (*osorno*): No, dajmo, kaj imaš povedati.

GERTRUDA: Pusti Jago, naj konča svojo zgodbo.

NORA: Oprostite moji nevednosti, sem preprosta ženska. Prvič sploh na dvoru. Moje ime je Nora in mlada sem šla za cizo. A vendar, za dva otročička mi je skrbeti. Le sedaj sem mu ju kar pustila. Joj, upam, da me ne pogrešata premočno. Aneda, vi modra gospa, ste sama kraljica, o kateri sem slišala toliko lepega? Videla sem vas že, v sanjah, a v resnici ste lepši.

Gertruda se nasmeji tej preprostosti.

NORA: Vi se le smejte, tudi to je lepo. Sem čista in verna ženska, a tisti vražič me je zbegal. Saj ne, da bi kaj nespodobnega hotel od mene – oči mi je odprl, ob najbolj nepravem času. Otročička bi me še potrebovala. (*Zahlipa.*)

GERTRUDA (*tolažeče, a hkrati tudi nekoliko nepotrpežljivo*): No, no – dajmo.

NORA: Ja. (*Prikima.*) Že nadaljujem. Povedal mi je marsikaj. Rekel mi je, da ga spominjam na psa. Vem, da nisem lepa, a to mi je dalo misliti. In potem naju je moj mož zalotil in potem je njega, njega, udaril z glavo – glavo pa ima kot kovaško tnalno, trdo in tudi barve takšne, sonce ga takoj ožge; ni v resnici Maver, a vsi mislijo, da je, pa je tudi boljše za posel. No, in potem sva tistega reveža pustila tam ležati v krvi, mene pa je zaprl za cel mesec samo z otrokoma in mi ponoči, ko sem spala, obril glavo. Ljubezen gor ali dol, za žensko se to ne spodobi.

Nisem pobegnila. Povedala sem mu, da grem in še cel kup drugih stvari, saj sploh ne vem, od kod sem jemala. Saj mi ni verjel in tudi potem je še pol dneva hodil za mano in me rotil, naj si premislim, da me tako strašno ljubi in da vse, kar počne, počne le zame ... a jaz sem se odločila – saj ne vem, pravzaprav, zakaj – in tako sem zdaj tukaj, zaradi zgodbe, ki mi jo je povedal oče.

Tole sem mu ukradla.

Gertruda in Jago stopita naprej, da bi videla medaljon, ki ga drži v roki.

GERTRUDA: Smem? (*Seže po medaljonu.*)

NORA: Seveda, kraljica. Kar izvolite, vam ga pustim, da najdete storilca. To je medaljon tistega, ki je ubil kralja.

JAGO: Kako pa veš, da kralja?

NORA: Moj oče je bil razbojnik, lahka naj mu bo zemlja. Gotovo se v podzemlju še zdaj odkupuje za svoje grehe in mogoče mu tako celo pomagam. Napadli so mladega plemiča, ki je jahal skozi gozd. Vse so mu oteli, vključno s tem medaljonom in konjem. A vendar je bil tako večč vojnega opravila, da jim je dvajsetim – toliko jih je bilo – uspel pobegniti in se jim je izgubil v gozdu. Pognali so se za njim – moj oče in še dva so ravno videli, kako je posekal nič hudega slutečega mimoidočega, v romarja oblečenega moža. Tega je gotovo zamenjal za roparja, kajti tudi razbojniki sami so se tako opravljali, da so si hitro pridobili zaupanje svojih žrtev.

GERTRUDA: Kako pa veš, da je bil kralj?

NORA: Oče je s pajdašema umirajočemu pobral, kar je imel. In smrtno ranjen ju je ogovoril. Povedal jim je, da je kralj Laj, na romanju, da se odkupi za svoje grehe.

GERTRUDA: Je povedal, kakšne grehe?

NORA: Ne, le nasmejal je naše tri ... mislim očeta in pajdaša. Oče se je tudi stalno hvalil, v hudo veselje mu je bilo, ko se je hvalil, da je kralja oropal.

JAGO: Kaj pa tisti plemič?

NORA: Oni je pobegnil. Ta medaljon je njegov.

JAGO (*Gertrudi, ogledujoč si medaljon*): Ničesar ne pove. Ta reč ni od nas. (*Ga izroči kraljici. Obrne se k Nori:*) Kje se je to zgodilo, pravzaprav?

NORA: Na razpotju, pri treh hrastih.

JAGO (*pokima dekletu, nato Gertrudi*): Povprašali bomo izvedence. Morebiti pa najdemo morilca.

GERTRUDA: No, ljubi deklič, nekoliko si nam pomagala.

NORA: Dobim nagrado?!

GERTRUDA: Seveda.

NORA: Tako je in nič drugače. Prisežem!

GERTRUDA: Verjamemo, verjamemo, ljubica. Sedaj se moramo samo še prepričati.

NORA: No, če že verjamete, potem se ni treba nič več prepričevati.

GERTRUDA: Jago, odpelji deklino in jo nagradi.

JAGO (*priklon*): Kot velevate, kraljica.

NORA: Zbogom, lepa kraljica. Naj vam bo usoda usode naklonjena.

Se globoko prikloni in Jago jo odvede.

Tema.

Osmi prizor

Ojdip, Gertruda, Jago, Antigona.

Kraljeva spalnica. Ojdip, stokajoč in obvezan, leži. Pride Gertruda.

GERTRUDA: Ojdip, Ojdip, vsaj ta novica te razveseli. Poglej, medaljon ... (*Jo ustavi spoznanje, da kralj ne vidi več.*) Otipaj.

OJDIP: Naj bi se mi vrnil vid, pravijo.

GERTRUDA: Seveda, ljubi moj. Ta strup se z žavbami da premagati in tu imamo najspretnjše zdravilce daleč naokoli. Tudi meni so nekoč ozdravili kačji pik. V hipu bo minilo!

OJDIP: Kaj imaš?

GERTRUDA: Medaljon z barbarsko podobico.

OJDIP: Od tiste deklina?

GERTRUDA: Nagradili smo jo in poslali proč. Zabičali, da ne besede.

OJDIP: Tako je prav. Če nam je koristila.

GERTRUDA: Medaljon je prinesla. Nihče ne bi vedel, ne od kod ne od koga. Smo že poklicali može, ki se s temi rečmi ukvarjajo, da se razodene ta skrivnost. (*Si ogleduje medaljon.*) Nekakšen bizon ali vol mora biti. A vendar tale dolgi nos, kot troblja, in veliki čekani, kot rogovi izpod ust. Še nisem videla bolj čudne podobe. (*Izroči medaljon Ojdipu. Ta ga okuša s prsti.*)

OJDIP: Spaka pa taka. V naši deželi smo imeli podobne živali – dolgi rilci, velika plahutajoča ušesa, okli ...

GERTRUDA: Da, prav tak je tale.

OJDIP: Da, to so sloni. Tudi moja družina je imela enega v grbu. Nekaj mora pisati ...?

GERTRUDA: Da, po tuje. Ne znamo še razvozlati.

OJDIP: Baalramske črke?

GERTRUDA: Se zdi ja, pa vendar drugačne. (*Mu vzame medaljon in si ga ogleduje.*) Kot da piše “in sen snuj”. (*Ojdip se zdrzne.*) Ali “v snu pluj” ... Kaj čudne besede.

OJDIP (*zelo vznemirjeno*): Ali pa “v snu potuj” ... (*Otrpne v nekem grozljivem spoznanju.*)

GERTRUDA: Kaj ti pa je?

OJDIP: Kaj je povedala ta, ki ga je prinesla?

GERTRUDA: Da je bil Laj napaden na razpotju pri treh hrastih, neki vitez, da ga je, tujec po videzu.

OJDIP: Na razpotju? Je bil razbojnik?

GERTRUDA: Vitez ne.

OJDIP: Napadeni?

GERTRUDA: Napadeni je bil kralj. Razbojniki so pretili vitezu in ta ga je zamenjal za enega izmed njih in ga pokončal.

OJDIP (*tiho*): Pri treh hrastih ...

GERTRUDA: Ojdip, Ojdip, kaj je s teboj?

OJDIP (*plane na noge, nori*): Nič, nič, skrij ta medaljon, skrij, da ga živa duša ne vidi več! Zavrni može, ki vedo kaj o tem! Nazaj s tisto pevko, zaprite jo! Ne, ne, ne, bolje kar v prepad z njo. Nihče ne sme izvedeti ...

GERTRUDA: Česa, česa Ojdip?

OJDIP: Poslušaj, žena. (*Jo prime za roke in posede ob sebi na posteljo.*) “V snu potuj” je moto naše družine v moji rodni deželi – slon, ta žival, je del grba. Tale medaljon je moj. Moj dobri amulet. Izgubil sem ga pred nekaj leti v nepravičnem boju s preštevilnim sovražnikom, razbojniki v gozdu. Vzeli so mi vse, le življenje sem si rešil. Se spomniš, še pripovedoval sem vam o tem. Nisem pa nikoli povedal, ne vem, zakaj, da sem v nori pameti in strahu pred smrtjo tam na robu gozda posekal starca,

roparja, najbrž njihovega poglavarja, ki jih je tam čakal – tako sem mislil do sedaj. Bil pa je tvoj kralj – Laj!

GERTRUDA: Oh, Ojdip ... *(Si položi njegovo glavo na prsi, čemur se on takoj odtegne.)*

OJDIP *(vstane)*: In zdaj si zaslužim kazen – kri naj izmije kri, so presodili vaši bogovi!

GERTRUDA: Saj se je že prelila.

OJDIP: In kako prav je imel Hamlet. Bolje, da bi me ubil, bolje! *(Blodi slep naokoli in se zaletava ter podira stvari.)* Zdaj sem kriv še njegove smrti! Bogovi, kaj sem storil za tolikšno pozornost? Kdo si me je izbral za svoje stave, kateri šibki jaz tam zgoraj, da je potlej tako gladko premagan?!

Gertruda skoči k njemu in ga trdo prime.

GERTRUDA: Ojdip! Ojdip!!

On za trenutek zastane.

GERTRUDA: Pusti bogove, nikoli niso nič dobrega prinesli. Ljudstvo je žejno njihove besede, a oni vedno ravnajo tako, kot mi želimo – že od nekdaj je tukaj v Baalramu tako. Naša volja je božja!

Lahko prižgemo vsa kadila v deželi, žrtvujemo device, svečenike naženemo moliti dan in noč – zgodila se bo naša volja!

Pojma nimaš, v kakšnem strahu sem živela vsa ta leta. Vsak dan sem pričakovala, da se bo vrnil. Skozi vsaka vrata. Kako me je samo spreletelo, ko sem na kom zagledala senčico podobnosti z njim. Včasih, takrat in še sedaj, sem se ti zdela muhasta in nejevoljna, a mi je ta peza zastirala vso srečo, ki bi jo lahko popolnoma zajemala s teboj. Ves čas sem se bala, da se bo vrnil! Ves čas!

Zdaj pa sem si oddahnila, oddahnila! Končno svobodna.

Vstane in se mu zagriže v poljub. On jo sune proč.

OJDIP: Ne! Jaz nisem svoboden!

GERTRUDA: Poslušaj, Ojdip, kralj moj. Za najino srečo ni prepozno. Poslušaj vso zgodbo in presodi.

Laj je sanjal grde, turobne, zle sanje, ki mu jih je poslalo samo nevoščljivo nebo, sanjal, da bo ubit od roke lastnega sina. Ha, ha, ha, sedaj vidiš, koliko volja bogov pomeni tukaj. Ubil si ga ti, kakor da bi jaz sama to želela. Te sanje so ga preganjale, vprašal je svečenike in njihov odgovor je bil vedno isti. Srd bogov! Vendar zakaj? Tega mu niso povedali. Zato je dal najinega prvorojenca proč, kaj proč, zaklati ga je dal, kot koštruna. Jago je to storil, dobri, zvesti Jago.

Ha, tu imaš ti to svojo kri, ki izmije kri. Kri nič ne izmije, le nabere se. In tukaj pri nas je je za celo morje. Dobrodošel v Baalram, sinje kraljestvo od boga zavrženih!

OJDIP: Odidi, Gertruda. Pojdi proč. Ne želim te takšne.

GERTRUDA: Saj me ne vidiš.

OJDIP: Pojdi!

Jo išče naokoli, ona se mu izmika.

GERTRUDA: Nisem ti še povedala vsega. Kasneje se je kralj Laj pokesal, imel otroke, a v duši svojega zločina ni prebolel. Zato je tisti zgodovinski dan svoje smrti šel na romanje in bil sprejet v najčistejši tempelj – tempelj smrti. Zdaj mu je gotovo že odpuščeno. Jaz pa ga že zdavnaj nisem več ljubila. Kako? Umoril je mojega prvorojenca. Ime bi mu bilo Arnemus! (*Se nasmeji. Nato recitira:*)

Imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan ...

Vstopi Jago.

GERTRUDA: Kaj je, Jago?

JAGO: Kraljica. (*Se prikloni.*) Kralj. (*Se prikloni.*) Antigona je pripeljala Hamleta za obzidje. Prav zdaj ga mazilijo.

Tišina.

GERTRUDA: Prespi, ljubi mož. Okrevaj. Vse postorim nama v korist. Ljudstvu moramo vrniti vero – bogovi bodo odločili namesto nas. Z medaljonom pa naredi, kar te je volja.

Z Jagom odideta. Nekje ob strani se ustavita, tako da ju Ojdip ne bi mogel slišati.

JAGO: Ne bo več videl.

GERTRUDA (*jo presune*): Kako?

JAGO: Strup je predolgo deloval v telesu.

GERTRUDA (*ganjeno*): Molimo zanj.

Odideta.

Deveti prizor

Ojdip, Jago, Antigona.

Prostor je isti.

OJDIP: Slep kot kos pohištva ali obleke, odvržen, zavržen, kar tako v svet postavljen za muzanje in porog! Že ko je Baalram lani naplavil volčjo lobanjo v kraljevi vodnjak, bi moral prepoznati svarilo. Takrat se je začelo, mizerija in beda tega cvetočega kraljestva. Vsa sinjina je poniknila v nekakšno sluzavo brozgo, v kateri lahko začuda preprosto dihamo, ne moremo pa biti srečni.

Bogovi so proti. Ne primeš jih, ne vidiš jih, a tu so zmeraj! Pa ne na voljo, le da lomijo voljo ter nas pehajo v strah in obup. Krvoloki nenasitni.

Še včerajšnji sem se s svetlobo igral v vrtu, a danes le tema kriči mi v prsih. Vsak trenutek kanevam za vbod globlje v to brezdno. Edina svetloba, ki ostala mi je v spominu, je ona. A tudi njo bom moral pogasiti.

O, ti nesrečno bitje, Ojdip, šala za božje kratkočasje.

Prideta Jago in Antigona.

JAGO: Kralj ...

OJDIP: Si jo pripeljal?

ANTIGONA: Moj kralj ...

OJDIP: Kje je, kje? Antigona ...? Ali se te lahko dotaknem?

ANTIGONA: Seveda, moj kralj. Težko mi je, gledati vas v tej bridkosti.

OJDIP: Psst. (*Ji otipava lice.*) Saj sem srečen – tako ... kot en podzemni krt, da lahko počnem stvari, ki sem jih prej lahko le v najbolj skritem snu želel.

Jago, prosim, pojdi.

JAGO: Kot velite, blagorodje.

Jago odide.

ANTIGONA: Takšna ponižnost vam nikoli ni bila vrlina.

OJDIP: Povej, Antigona, kako ti dene moja prst?

ANTIGONA: In kako bratova vam?

OJDIP (*ga kruto zbode, se odmakne od nje*): Prekleti ...

ANTIGONA: Nihče ni preklet. Le živimo, kot zmoremo in znamo. In če bo res povodenj vzela ta svet, so že bogovi odločili, da tako je prav. Moj brat Hamlet je mrtev in vi slepi – vse to je prav za ta svet in ne more biti drugače, kajti primerilo se je tako.

OJDIP: Ta tvoja kljubovalna trma, nepotreben nadut ponos! Zakaj? Si ti kaj več? Kraljeva kri, to je res, pa vendar iz navadnega človeka. Iz enega in drugega sta nastala sluga in vladar, in kot bi trenil, svet ju znova zavrti. Kako si drzneš preko moje volje, ker navsezadnje sem le tvoj vladar, kot v kraljestvu tako v družini, postavljati svoje postave?!

ANTIGONA: Srce in nebo ne marata za postave in vse, kar vpije tod okoli, je le vaša nemoč spremeniti kaj!

OJDIP: Tiho! To bahanje in prevzetnost! Očeta trmastega divja kri, nobeni poslušnosti te ne uklonim!

ANTIGONA: Sicer pa ste sami rekli, da po srcu niste kralj!

OJDIP: Kaj ne vidiš, da v meni zate vse blazni?!

ANTIGONA: Dobri moj gospod, ali želite še kaj drugega kot mojo smrt?

OJDIP: Ja, želim, želim, a zdaj ničesar več ne moreš dati.

ANTIGONA: Ostati bratu zvesta ni sramota.

OJDIP: Sramota – kaj je to? Le odsev slabega dejanja na druge. Povleciva črta, ti in jaz, Antigona ... – kaj sploh moreva? Usoda naju kobaca po svoje in izvršilo se bo, kot je zapisano v zvezdah, pa naj bo to božja pisava ali le naključno hakljanje luči na mrežo neba. Povej, do mene ti je kaj?

ANTIGONA: Ste ubijalec mojega brata, mogoče tudi očeta. Smilite se mi v vlogi, ki vam sili ven skozi vse rokave.

OJDIP: Me zasmehuješ?

ANTIGONA: In to me boli.

OJDIP: Da, bogovi bi morali z ljudmi veliko več vaditi tam zgoraj, preden jih pošljejo sem.

Me ljubiš?

Tišina.

Prikaže se Jago, skrit za stebri prisluškuje.

ANTIGONA: Mogoče, v nekem drugem svetu, v neki drugi zgodbi.

OJDIP: Potem naj se izvrši že izvršeno. Srečava se potlej morebiti tam nekje, v tistem drugem.

ANTIGONA: Morebiti. Le dovolite mi še eno stvar, preden ...

OJDIP: Povej.

ANTIGONA: Naj se tudi jaz vas dotaknem, kot ste si vi prosili prej.

OJDIP: Daj. Zareži ...

Nastavi lice. Antigona pristopi in ga nežno gladi po licu. Poljubita se, strastno in zadnjič. Ona se mu iztrga iz objema.

ANTIGONA: Hamlet vas je ljubil.

OJDIP: Večino časa njega gledam.

ANTIGONA: A ni pretemno?

OJDIP: Spomin je viden. In to bi rad pozabil.

ANTIGONA: Zbogom, moj kralj.

OJDIP: Zbogom, princesa.

Antigona odide.

OJDIP: Je votli mrak legel na deželo, za ves čas.

Tema.

Deseti prizor

Jago in Antigona.

Hodnik.

JAGO: Princesa, meni ljuba, veste, da del družine sem od zmeraj, in me prav tako kot vas boli vsa ta nesreča, ki je zadela vaš rod, ali kraljevi volji – desetkrat, ne enkrat, morala bi to premisliti – se ni zoperstavlјati.

ANTIGONA: Je za večno slep?

JAGO: Najbrž bo tak ostal.

ANTIGONA: Kakšna neusmiljena kazen za tako nepremišljeno dejanje.

JAGO: Skrbite bolje zase, princesa Antigona. Dobro vam hočem, ker vem, da ste širokega srca in preobčutljivi, na nekih koncih morda bolj, kot je bil kraljevič. Pokesajte se storjenega.

ANTIGONA: Zdaj je prepozno.

JAGO: Postave resda zahtevajo svoje, ali ko gre za lastno kri, sadež istega drevesa, se da marsikaj spregledati.

ANTIGONA: Kaj so postave odločile zame?

JAGO: Naj povem vam, kot veste, da slišim marsikaj in več. Vse mesto z vami sočustvuje in nič ni tako kot pravi dvor, da je treba ljudstvo nahraniti z božjo voljo. Ljudje niso takšne ovce, kot jih velikokrat vladarji želijo videti, še posebej ne tukaj, v Baalramu, kjer že od nekdanj cveti svoboda misli.

Vsi mislijo enako, a nihče ne upa si izreči: najbolj nedolžno vseh deklet za plemenito dejanje čaka kazen! Zlati venec krog vratu zasluži tak podvig – svojega brata s spokojnim onstranstvom oskrbeti! Ampak tako misli ulica, tukaj na dvoru pa postave velevajo drugače.

Ali se ne bojite smrti?

ANTIGONA: Hvala, Jago, za dobre besede. Vendar tisočkrat raje v podzemlju z mirno vestjo opravljam, kar se tam mi pač naloži, kakor tukaj zgoraj trohnim v nikoli pomirjeni vesti, da moj brat, za izdajalca oklican čisto brez potrebe, po svetu straši kot kak duh, utajen in neobjokovan.

Kaj se je sklenilo zame? Kar povej!

JAGO: Kralj je razsodil. Stopite z mano. Pospremil vas bom.

ANTIGONA: Kam?

JAGO: Na pot, ki vas ne premakne, a vendar vas odpelje od tod.

Tema.

Enajsti prizor

Gertruda in Jago.

Kraljičina spalnica.

GERTRUDA: Vse se je razstavilo. Vse, kar je bilo ogrodje, se je razrahljalo in čaka še samo na piš, da se razleti. Čudovita podoba iz časa in sanj.

JAGO: Nič z nama ni končano. Veliko let in dela še imava.

GERTRUDA: Se spomniš, kako sva sanjala – midva, velika junaka velikih zgodb, kako bova usodo krojila?

JAGO: En padec še ni konec. Dokler še imava od kod vzeti zalet.

GERTRUDA: Ojdip pojde romat.

JAGO: Pojde.

GERTRUDA: In Antigona?

JAGO: Zanja ni več kaj skrbeti.

GERTRUDA: Potem bo vse znova celota.

Prinesi ogledalo. Počesala se bom. Moram biti lepa za čas, ki prihaja.

Jago se ji prikloni in stopi po ogledalo k mizi. Prinese ji ga. Gertruda se nasmehne.

Glavnik, tepček.

Tudi tega ji Jago prinese. Gertruda se začne česati.

Zapoj mi tisto pesem o Arnemusu, sinjem vitezu.

JAGO (*začne peti*): Imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan ...

Tema.

Dvanajsti prizor

Nora, Ojdip, Antigona in Hamlet kot duhova.

Temačen gozd.

Pritava slepi Ojdip, oblečen v romarja.

OJDIP: Jago? Jagooo? Kam zdaj?! Kje si?! Jagooooo?!!

Ihte tava z rokami, iztegnjenimi predse, izgubljen, iščoč, tipajoč ... Tako nekaj časa ihtavo blodi.

Tedaj se odkrije pred nami nov prizor: Nora sedi ob ognju in nekaj kuha. Tih si popeva. Zagleda Ojdipa.

NORA: Gospod, stopite no semle, na svetlobo.

OJDIP: Kdo je?

NORA: Ne vpraša se, kdo je, temveč kako ste? Stopite no bliže. V tej temi res ničesar ne morete videti.

OJDIP: Kam?

NORA: Bliže k ognju.

OJDIP: Kam? Ko ne vidim ...

NORA: Ali ste res tako slepi? Za božjo voljo ... Revež. Pridite, pomagam vam.

Ga prime pod roko in ga popelje k ognju.

NORA: Da se ogrejete.

Sedeta.

OJDIP: Hvala vam.

NORA: Ni kaj. Popotniki moramo biti prijazni med sabo. Nikoli ne veš, kdaj se bomo spet srečali. Kaj blodite tako sami po teh poteh? Ali ste z baalramskega dvora? Tam so prav prijazni. In kako lepa je kraljica ...

OJDIP: Kje sem?

NORA: A niti tega ne veste? Potem se ni kaj čuditi.

OJDIP: Pripeljali so me in pustili.

NORA: Nekam že spadate. Kako vam je ime?

OJDIP: Moje ime ...

NORA: Ime, ja, ime. Vsak ima ime. Jaz sem Nora. Na vse ostalo bi najraje pozabila. Od moža sem zbežala. Otroka pustila. Pa zdaj ne vem, ali mi daje vest ali samo želja po domačem ognjišču. Ki pa je bilo tako ali tako vsakič drugje. Ampak dovolj o meni. Zal gospod ste, negovan. Vidim po nohtih. Lepši so od mojih. Ampak pojete pa gotovo ne lepše od mene. Takoj vam eno zapojem ...

OJDIP: Ne, prosim. Hvala. Tako sem utrujen.

NORA: No prav, gospod, kako vam je ime ...?

OJDIP: Arnemus.

NORA: Arnemus? Znano, znano. Ali je vaš oče kdaj izdeloval biče?

OJDIP: Ne bi rekel.

NORA: A da ne bi? Ja, potem pa ne recite. Poznala sem nekega gospoda, podoben vam je bil. Bil je najboljši bičar, kaj jih je kdaj lazilo po kraljestvu. Vsak bič je na sebi preizkusil.

Ojdip hoče nekam.

NORA: Kam pa greste?

OJDIP: Moram nazaj.

NORA: Kam nazaj?

OJDIP: Nekam ... iz te teme.

NORA: Ha, ste pa res čuden tič. Čakajte, vam bom postlala. Nocoj boste ob meni spali, da ne zmrznete, ko ste takšna gosposka sorta. Zarana pa si že kakšno izmisliiva. Vi in jaz, midva bi lahko dobro shajala. Ob vas sem lahko grda, ali ne?

Ni odgovora.

Ni vrag, da vam ne bom uspavanke zapela.

Ni odgovora.

Alo, gospod?! Ste še glas izgubili?

OJDIP: Ne.

NORA: Kaj pa?

Ojdip 'pogled' začudeno upre v temo.

OJDIP: Mislim, da vidim.

NORA: No, to pa je novica.

OJDIP: Antigona ...

NORA: Kako?

Prikaže se Antigona. Počasi stopi iz teme.

ANTIGONA: Pozdravljen, kralj.

OJDIP: Antigona? Torej nisem več slep.

NORA: S kom se pogovarjate?

Nora ne vidi Antigone.

ANTIGONA: Slep, Ojdip? Ali je kdo lahko slep?

OJDIP: Samo tebe lahko vidim. Ničesar drugega. Kako to?

NORA: Pa s kom se menite, gospod? Še strah me bo!

OJDIP: Antigona, ta glas ob meni, glas te ženske ... Kdo je to?

ANTIGONA: Ne vem, Ojdip.

OJDIP: Zakaj si prišla?

NORA: Nori ste gospod. Nori. (*Sede k ognju.*) Nor je. Ubožec.

ANTIGONA: Nekoga sem ti pripeljala.

OJDIP: Hamlet?!

Hamlet stopi iz teme.

NORA: No, za tega sem pa že slišala.

HAMLET: Kralj.

OJDIP: Živ si.

HAMLET: Nisem.

OJDIP: Nisi?

HAMLET: Mrtev sem. Duh sem, kot moja sestra. Zato naju lahko vidiš.

OJDIP: Vidim duhove, ne morem pa videti sveta.

HAMLET: Tako nekako.

NORA: Jaz bom zaspala. Vi se le pomenite sami s seboj. Svobodno potlej lezite k meni. (*Se zvije v klobčič.*) Jaz bom zaspala.

OJDIP (*Antigoni*): Tudi si mrtva?

ANTIGONA: Seveda. Po tvojem ukazu.

OJDIP: Ali sem res tako ukazal?

ANTIGONA: Poglej. (*Mu pokaže prste na rokah.*)

OJDIP: Kje imaš nohte?

ANTIGONA: Ostali so na zidovih.

OJDIP: Tega jaz nisem ukazal! Kaj hočeta od mene?

HAMLET: Družbo kralja Ojdipa.

OJDIP: Družbo?! Kakšno družbo?

ANTIGONA: Obsojena sva na vmesni svet, svet med tostranstvom in onstranstvom. Ob najini smrti nihče ni opravil potrebnih daritev.

HAMLET: Bogovi se muzajo tam pri vratih, ki jih midva ne moreva odpreti.

OJDIP: Kakšno zvezo ima to z menoj?

HAMLET: Nekakšno prekletstvo je to.

OJDIP: Nisem nalašč ubil vajinega očeta.

Nora prisluhne.

NORA: Sem kar vedela, da bo nekaj takega.

OJDIP: Ali nisem dovolj kaznovan?!

HAMLET: Ne vem. Najbrž si. Bogovi rokujejo s knjigami postav.

ANTIGONA: Moraš vedeti, da se to naju sedaj nič več ne tiče. Rada bi se le zabavala.

OJDIP: Zabavala?

HAMLET: Ja. Ob tebi bova. Boš videl, kako nam bo lepo. Kakor včasih – ob ognjih, ki smo jih prirejali iz veselja.

Nora vstane in stopi k Ojdipu, da ga spravi na ležišče. On nerad uboga. Antigona in Hamlet se počasi odmakneta.

NORA: Dovolj je bilo, gospod. Dovolj teh blodenj. Pridite in si odpočijte. Utrujeni ste, sami ste rekli.

OJDIP: Vidim.

NORA: Vidite to, česar drugi ne. Bolje to kot nič.

Ležeta.

OJDIP: Vidim.

NORA: Vidite vase. Gledate vase in vidite. Najbrž vidite barve?

OJDIP: Vidim polno barv. Rekla sta, da hočeta družbo. Da ne moreta umreti.

NORA: Vem, gospod, vem. Najbrž jima je dolgčas. Pomirite se zdaj, zaspite. Jutro bo prineslo boljši dan. Ne more biti vsak dan slab.

OJDIP: Misliš, da sem nor?

NORA: Ja. Seveda.

Ojdip zakoplje obraz v roke. Iz grmovja stopi Godot.

NORA (*presenečeno*): Godot?

GODOT: Nora, pridi domov! Nora, kdo je ta moški?

NORA: Kje sta Estragon in Vladimir? Ali si otroka kar pustil?!

GODOT: Ubil ga bom!

Se zažene proti Ojdipu, a se Nora postavi vmes.

NORA: Si nor?! Revež je slep!

GODOT: Ubil bom sebe!

NORA (*se iz srca nasmeji*): Ja, to bi pa res rada videla.

GODOT: Povej, kdo je ta moški?

NORA: To je moški, ki me trenutno osrečuje. In to samo s tem, da ni žaljiv do mene.

GODOT: Saj tudi jaz nisem.

NORA: Malo pozno.

GODOT: Lasje so ti zrasli.

NORA: Niso. (*Dvigne lasuljo.*) Imam lasuljo.

GODOT (*se prestraši*): Ha?

NORA: Takšno si me pustil, ja. Ne rastejo mi več.

GODOT: Ali res?

NORA: Takole se bova zmenila – deset let me ne bo k tebi.

GODOT: Nora?!

NORA: Po desetih letih se vrnem. In če me samo še enkrat užalostiš, ne bom nikamor šla, da ne boš mislil, ampak bom od žalosti umrla. Ti je jasno?!

GODOT: Tudi jaz ne grem več domov.

NORA: Si me razumel? Si razumel, kar sem ti povedala? Moški, ki ga ljubim, me ne bo žalostil. Nikoli več!

GODOT: Nora?

NORA: Deset let. Toliko rabim. Deset let mi daj ali pa nič. In zdaj pojdi. Pojdi in skrbi za otroka. Bodi mati.

GODOT: Ne grem nazaj.

NORA: Kakor želiš. Jaz pridem čez deset let in ti glej, da bo vse, kot je prav. Jaz ti ne bom govorila, kako. Sam si kriv. Pojdi zdaj.

Godot se žalostno odpravi. Obrne se.

GODOT: Pogrešam te.

NORA: Ne hodi mi prej blizu!

Godot gre. Nora sede in zajoče. Ojdip se predrami.

OJDIP (*odsotno*): Nič ne vidim.

NORA: Ne, nič ne vidite, gospod Arnemus. Pravkar sva sklenila pogodbo. Deset let bom z vami in z vašo družčino duhov, potem bom pa zahtevala plačilo in šla. A je prav?

OJDIP: Prav.

NORA: Meni se zdi več kot pošteno. Moje ime je Nora in kličejo me plešasta pevka. Tega pa ne bom več nosila. (*Si sname lasuljo in jo vrže proč.*) Čez deset let jih znova pustim zrasti. (*Se pogladi po glavi.*)

Ojdip se obrne proč, kakor da je nekaj zagledal. Veselo ...

OJDIP: Antigona ...?!

NORA: Pozdravite jo lepo tudi v mojem imenu.

Tema.

DRUGO DEJANJE

Prvi prizor

Gertruda in Jago.

Balkon baalramske palače.

Gertruda in Jago pričakujoče zreta v horizont.

GERTRUDA: Kaj piše? Kaj piše?

JAGO: Saj že veš na pamet.

GERTRUDA: Ja. *(Srečna ponavlja besede iz pisma, ki ga Jago drži v roki.)*

“Najdragocenejša, ljuba mati – in dobri stric Jago. Toliko slasti in blaženosti sem se v teh petih letih naužil, da se mi zdi, da mi poslej ničesar več ne bo treba – le zajemati to neskončno pajčevino prisotnosti s polnimi prsi in misliti na preživetu. Nisem se le zato naučil biti na svetu, da ljubim, kvečjemu sem si pridal še tisoče raznoterih stvari, ki jih še vsi drugi – učeni, modri in ponižni, ki sem jih imel čast srečati med temi potepanji po svetu – znajo priložiti tej zadevi v prid. Kar ste me vi v času mojega otroštva naučili, se je sedaj še oplemenitilo in hvaležnost, ki jo čutim, se more primerjati le še s hvaležnostjo do sveta, ker je. Žal mi je samo, da moj oče, kralj Laj, ne more pričakati svojega srečnega in tako poučenega sina. Edino to meče pramen sivine na mojo srečo. A sedaj to ni tako važno. Razkošje tega prarazsežja me navdaja s takšno neizrekljivo srečo, da mi je kar okamneti v večno sredi vse te lepote, in mila uročenost zaradi vse te svetosti me navdaja z večnim upanjem na mnoge pomladi, ki nam jih nebo še nakloni.

Ljubezni sem se naučil doma. Vse ostalo je v meni že bilo. Zato vama nešteto krat hvala.

Mati, vaš sin, s popolno ljubeznijo.

Ob prvem jesenskem mlaju sem doma.”

JAGO: Kakšen fant!

GERTRUDA: Pesnik je. Kaj je rekel sel?

JAGO: Ladja pravkar pluje skozi delto. Baalram je miren kot le redko zadnje dni. Veter je ugoden. Vsak čas se bodo prikazali.

GERTRUDA: Pomisli, kaj vse je videl? Med barbari, moj mali otročiček ...

JAGO: Zdaj je že gotovo mož.

GERTRUDA: Končno ga lahko objamem. Tako mlada sem jaz šele šla od doma. On bo pa že svet obhodil.

JAGO: Na južnih morjih ...

GERTRUDA: Belo zmrzal, odejo, ki se ji reče sreg, nama prinese.

JAGO: Sneg.

GERTRUDA: In obilo zgodb z vseh koncev in krajev. Oh, kako rada mu bom prisluhnila. Saj ne morem verjeti, moja mila nedolžnost. Oh, Jago, prav si svetoval, brez tebe ga ne bi pustila. Ne bilo bi tega zadovoljstva brez preteklega dejanja in mogoče teh nekaj let manjka kje v meni, vendar bomo zdaj vse nadoknadili. Samo njemu se posvetim, samo njemu dam vse svoje darove in samo z njim želim biti srečna, tudi če vse drugo popolnoma zanemarim. S Parisom se je sonce obrnilo in vrnilo nazaj, pa se mi je zdelo že tako daleč, nič več dosegljivo. Novi čas za naše kraljestvo se pričinja. Vse se postavlja v svoj naravni red. Kakor hitro sem občutila to pismo v rokah, sem vedela, Jago, da prihajajo novi časi. Bogovi so mi naklonili novo priložnost, novo priložnost in izkupiček. Ravnala sem prav, ravnala po svoji glavi. In ta glava je njihova glava. Ni lepšega kot ta brezskrbna predanost nečemu tako dejanskemu. In zdaj prihaja moja nagrada!

JAGO: Tam je, prihaja! Ladja!

GERTRUDA: Pridi, Jago, spustiva se mu naproti.

Odhitita.

Tema.

Drugi prizor

Gertruda, Jago, Paris, Helena.

Pomol, ob katerem je pristala ladja.

Priteče Paris.

PARIS: Kje je moj vihravi brat? Kje je sestra? Oh, kako sem koprnel za vami! Za vami, mati! Za teboj, stric Jago, ki sem te včasih znal poklicati tudi oče. Kje je brat, kje sestra? Ali jima je izpod časti me pričakati – pozdraviti mlajšega paglavca? Seveda, in novi kralj, vaš mož, mati? Kje je? Želim si ga spoznati. Slišim, da je pogumen in vsega spoštovanja vreden plemič, čeprav še mlad, resda ne kot mi, a vendar. Oj, mati, tako sem vesel vaše sreče! Odkar je očka izginil, ste samo še veneli; niti mi, otroci, vam nismo mogli pomagati. Sedaj pa vas gledam, tako ste ... tako ... saj vas skoraj ne bi prepoznal. Ljubezen vas je predrugačila.

GERTRUDA: Tvoja ljubezen, ljubi sin.

PARIS: Doživel sem ničkoliko pustolovščin. Bil dvakrat v smrtni nevarnosti, manjka mi prst na nogi. Naj vas nič ne skrbi, mati, je že bolje. Spoznal sem silne učenjake in velike modrece, najodročajše puščavnike in silne vladarje. A tako sem hrepenel po domu, po materi, po njeni roki. Po tej reki, po teh cedrah, veličastju in svobodi tega mesta. Obiskal sem mnoga pomembna kraljestva, a pod soncem – to lahko z vso gotovostjo rečem – ni takšnega, kot je naš Baalram. Še vedno iz njega sije nezemeljska mogočnost. Hvala, Jago, da si pregovoril kraljico, brez tebe me ne bi nikdar pustila proč.

GERTRUDA: Ljubi moj Paris, vendar ... bil si tako mlad, nebogljen ... in izgubila sem že tvojega očeta ...

PARIS: Nebogljen?! Želel sem vendar spoznati svet, dokler me zanima! A tako se najbrž zdi vsaki materi, kadar se mladiči odločijo malo po svoji poti. *(Se nasmeji.)*

GERTRUDA: Ne govori tako, sin moj, najina pot mora biti zmeraj skupna.

PARIS: Seveda, mati, seveda!

Na Jaga sem veliko mislil, na najine pogovore o vojnih veččinah in ume-
tnosti. Hrepenel po sestri, po Antigone žametnem glasu in njeni lutnji –
prinesel sem ji eno, prečudovito, iz posebnega lesa, v katerem živijo
duhovi – v drevesu, ki mu dovolijo le vsakih deset let odlomiti vejo, in iz
nje so izdelali ta čudoviti inštrument, ki privablja solze v oči in radost v
srce. In kje je moj brat Hamlet, je še zmeraj tako razuzdan in veseljaški,
poln ljubezenskih dogodivščin in šal na račun vsega in vsakogar?! In kje
je pokončni Ojdip, ta novi vladar našega kraljestva, da se mu poklonim?
O, mati, ti moj najljubši spomin, o, kako ti privoščim vso tvojo radost.

GERTRUDA: Paris, ustavi se no! Vse ti povemo, vse ob svojem času.
Pridi, gremo gor. Pripravili smo veliko slavje. Vse ljudstvo je zunaj, željno
te pričakuje.

PARIS: O, komaj že čakam, da pozdravim stare prijatelje.

GERTRUDA: Stopimo.

PARIS: O, ne tako hitro. Mati, Jago ... nekoga bi vama rad predstavil.

GERTRUDA: Pripeljal si prijatelja?

PARIS: Skorajda. (*Zakliče.*) Helena! Helena?! Pridi. (*Pojavi se prelepa
mladenka in se prikloni.*) To je Helena. Moja žena.

GERTRUDA: Helena ... (*Ji ponudi roko v poljub, kar dekle tudi hoče
storiti, a jo Paris zadrži.*)

PARIS: Ne, mati, saj vam je ravna v vseh časteh, kraljica je.

GERTRUDA: Da? Česa?

PARIS: Kraljestva Learovega.

GERTRUDA: Barbarka ...?

PARIS: No, mati ...

JAGO: Learova žena?

Tišina.

GERTRUDA: Sin, je to to, kar jaz mislim, da je?

HELENA: Tako je. Sem oziroma bila sem žena Leara, barbara, ne menim se več za to, odkar sem spoznala Parisa. (*Se prižeme k njemu.*) Kot mlado nevedno so me privlekli tja ...

GERTRUDA: Me ne zanima! Me ne zanima! Glavo mi bo razneslo. Kje so sužnji z nosilnico? (*Odhiti. Paris korak za njo, a obstane.*)

PARIS: Mama ...

JAGO: Pridi, sinko, umaknimo se gor, marsikaj se imamo pomeniti. (*Ga prime pod roko.*) Tudi ti Helena, kraljica ... ali kaj si že.

Odidejo.

Tema.

Tretji prizor

Paris in Jago.

Široke stopnice baalramske palače.

Paris sedi na stopnicah. Zamišljen. Pride Jago in prisede.

JAGO: Paris, moj sin – saj te lahko kličem tako.

PARIS: Lahko, Jago, lahko. Saj si mi vedno bil kot oče.

JAGO: Kdaj boš nehal jokati?

PARIS: Ali imam solzo?

Jago mu prikima. Paris si jo obriše.

PARIS: Niti ne vem, kdaj mi steče.

JAGO: Vem, hudo je. Tudi meni je bilo. Navadiš se.

PARIS: Ne vem, če se bom kdaj navadil. Prej mi bo srce zastalo.

JAGO: Tega se ni bati. Mlad si še. Le čas potrebuješ.

PARIS: Kako se je moglo toliko hudega primeriti, medtem ko me ni bilo? Kakor da je moj odhod povzročil vso to nesrečo.

JAGO: To ne more biti res. Ojdip in Hamlet sta se pobila zavoljo neumnosti in tvojo sestro je pobrala bolezen, vendar ...

PARIS: Vendar? Ali kaj naj bi pomenil ta vendar, stric Jago?

JAGO: Ne vem veliko. Kraljica tudi nerada govori o tem. Vendar se je vse skupaj odvilo kaj hitro po tistem, ko je kralj Ojdip dal brati razglas, ki je pozival k razkritju skrivnostnega izginotja tvojega očeta. Prišla je neka plešasta pevka ...

PARIS: Plešasta pevka? To mi je tako znano.

JAGO: Ne more ti biti. Bilo je po tvojem odhodu.

PARIS: Seveda. Sedaj se spomnim. Plešaste pevke – iz sanj – in grobnice in praskanja, silovitega praskanja po zidovih, cviljenja nohtov, parajočega mesa, krvi ... Oh, kakšna mora.

JAGO: To so bile sanje in sanje vendar niso resnica. Ta deklina pa je. Menda se potika po okolici; moji informatorji so odkrili. Kar že bodi, nekaj ima zagotovo povedati, kar nam pomaga, da ugotovimo več o tej čudni skrivnosti.

PARIS: Hamlet je osumil Ojdipa, da je on ubil mojega očeta in sta se užgala. Kaj še imamo poizvedovati?

JAGO: O, ne bi rekel. Te ne zanima, zakaj je tvoj oče izginil? Kako je izginil?

PARIS: Če do sedaj nismo izvedeli ...

JAGO: In da je bil Ojdip zaljubljen v tvojo sestro.

PARIS: Uboga mama. Morem si misliti. Milini Antigone se nihče ne more upreti. Kaj se je vendar zgodilo z njo?

JAGO: Bolezen ...

PARIS: Ne laži mi, Jago! Vsaj ti mi ne laži! Izginila je čez noč! Kje je?

JAGO: Sežgana.

PARIS: Tisto na grmadi ni bila ona.

JAGO: Kdo pravi, da ne?

PARIS: Kaj je važno?! In kje sta pokopana – brat in sestra? Zakaj nista nikjer pokopana? Kaj smo tako hitro opravili zavezami bogovom? Toliko stvari, ki držijo skupaj ta silna obzidja, ni več, a novih začetkov tudi ne. Povsod so me odprtih rok sprejemali zavoljo mojega porekla in izpraševali tisoče reči ter se čudili mojim pripovedim. A sedaj vidim, kako malo tega še drži. Prodajal sem prazne marnje in napihnjene bajke.

Povej mi, Jago, kaj tako groznega se je tukaj zgodilo, kaj tako groznega je na tem dvoru, da člani moje družine drug za drugim izginjajo, brez sledu, brez razlage – razneseni kot pelod v vetru?

JAGO: Vprašaj plešasto pevko.

PARIS: Ti mi nočeš povedati?

JAGO: Razpet sem med tvojo mater in tebe.

PARIS: Resnica je pomembna, ne zvestoba. Brez resnice si ne moreva biti dobra!

JAGO: Resnica! Kaj pa je resnica?! Vsak ima svojo. Ti hočeš mojo? Ali resnico svoje matere? Ali svojega očeta? Verjemi mi, vsaka je drugačna. Resnica je samo način presoje in presoja je usklajevanje sveta s samim sabo. In spet sva na začetku. Karsižebodi, kar vem, sem ti povedal. Moraš mi zaupati. Več ne vem. Tvoja mati je to deklino takrat dala zapreti in jo nato izpustila. Le ona ve, zakaj.

PARIS: Prav, pa vprašam njo.

Se odpravi.

JAGO: Paris, ne stori tega.

PARIS: Zakaj ne?

JAGO: Najprej najdi pevko. Zaupaj mi.

PARIS: Prav. Če mi poveš, kje je sestra.

Jago najprej premišljuje.

JAGO: Ne vem. Ne vem, ljubi moj Paris. Koder pač potujejo mrtvi ...

Gledata se.

Tema.

Četrti prizor

Gertruda in Jago.

Dvor.

GERTRUDA: Preveč smo ga mazilili, mu v vsem prizanašali, ga crkljali, ujčkali, čohali povsod, kjer ga je samo malo zarsbelo! Sem vedno govorila, malo trde vzgoje bi mu dobro delo, bi mu neumnosti takoj izbilo iz glave! Potem ga pa še pošljem pojit se na druge pašnike. Ker bi rad toliko vedel in spoznal! In kaj privleče od tam? Prvo živinče, ki se ga nauči pomolsti!

JAGO: Mlad je še.

GERTRUDA: Tako nam je na koncu zrasel čez glavo! Saj smrkavec misli, da je že kralj ...!

JAGO: Saj je že v tvojem telesu bil tak.

GERTRUDA: Tiho bodi! Ti si vsega kriv! Ti in tvoje popuščanje!

JAGO: Ljubezen je bolj minljiva kot pomlad.

GERTRUDA: Minljiva?!

JAGO: Ga bo že minilo.

GERTRUDA: Minilo?! A do takrat – bomo počeli kaj? Smo pripravljene na vojno? Smo? Povej, modri moj svetovalec, bomo preživeli vpad teh barbarov, primitivnih krvolokov, ki za svoje trofeje štejejo okončine svojih sovražnikov!

JAGO: Vedno smo zadovoljivo opravili z njimi.

GERTRUDA: Tokrat pa mogoče ne bo tako. Tudi druga plemena so se jim pridružila – bogat plen so zavohali, že od nekaj so nam nevoščljivi in zdaj smo jim dali izgovor. Naše blagostanje se je v trenutku sprevrglo v našo pezo – si moreš misliti ... srečna leta! –, v nekaj, kar bo treba plačati s krvjo. O, tega pa imamo na pretek, naše najodličnejše menjalno sredstvo – kri!

JAGO: Urjenja že potekajo. Okoli petdeset tisoč boja sposobnih imamo. Najeli bomo kartažansko milico in povabili viteze plačance, ki se klatijo po deželi. Dovolj bo.

GERTRUDA: Kaj bo dovolj? Kaj jim boš pa dal? Šotore v tundri, lesene templje? Ti divjaki nimajo nič vrednega. Četudi zmagamo, bomo obubožali!

JAGO: Baalram je zmeraj znal preživeti.

GERTRUDA: Tega se ne bojim, da bi ta ne preživel, z nami ali brez nas. Ta bo uspeval, legende ne razrušiš in ne požgeš – za legendo je dovolj jezik in volja po zgodbi! Samo zakaj mi ne moremo biti ti, ki bi živeli to legendo?

JAGO: Legendo živiš, težko pa jo preživiš.

GERTRUDA: Od kdaj si pa ti tako pameten?

JAGO: Odkar si ti tako neumna! Kaj noriš in se razmetuješ kot stekla samica nad svojim bolnim dojenčkom. Prej ali slej bi ti ušel. Dovolj je star, da je zaljubljen.

GERTRUDA: Pa ne še zdaj, ne še zdaj! Zaradi tvoje privolitve sem izgubila sedem let, sedem najsijajnejših let z njim, s svojim otrokom, edinim kosom mojega srca, ki mi je še preostal. In ko se vrne, kaj dobim, senco neke barbarske candre, ki izbriše ves moj sijaj, kot da me sploh nikoli ni bilo – le še blede podrhtavam kot utrujena kresnica ob zori. Niti objeti ga več ne smem in vse zgodbe, ki sem jih želela slišati iz njegovih ust, zdaj zliva drugi v naročje!

JAGO: Ne pretiravaj. Zberi se in umiri in pridi dol kot kraljica. Kljub vsemu imamo na dvoru visok državniški obisk.

GERTRUDA: Visok ... visok ... (*Ne more verjeti, kaj je rekel, zajema sapo in zajema, vsa ogorčena.*) Visok državniški obisk! Ta mrtvouda pritepenka, ki še latrine ne zna uporabljati, je visok državniški obisk?! Ta candra, ki mi je z bogve kakšnim zvarkom uročila sina! (*Vrže mu neko reč.*) Gnusobe! Gnusobe ste vsi! Vsi mislite le nase, na svoje bedne, male, nizkotne potrebe!

JAGO (*se ji nasmehne*): Vedel sem, da boš tako ravnala. Tvoj ljubi otrok je najbrž zdaj že na pol poti do tiste pevke.

Kraljičin bes v trenutku izgine.

GERTRUDA: A tako? In kaj bo tam?

JAGO: Kar želiš. Če prižgemo na terasi ognje ..., se lahko marsikaj zgodi, če pa ne, pa ne.

GERTRUDA: In dečva?

JAGO: Za njo ni treba kaj posebej prižigati.

GERTRUDA: Pa si prepričan, da je prava?

JAGO: Zagotavljajo mi. Obrito glavo nosi, lepo poje in neumnosti klati.

Gertruda mu zadovoljno pokima.

GERTRUDA: No, vsaj te stvari ti gredo od rok. Sina pa mi le še pusti. Povej mi raje, kaj bomo s tole Learovo vlačugo?

JAGO: Tvoj sin jo ljubi.

GERTRUDA: Smrkavec! To presenečenje nam je pustil za konec. Barbaro je privlekel semkaj. In še kraljestvo je spravil v nevarnost.

JAGO: Ali te v resnici moti prvo ali drugo?

GERTRUDA (*se razbesni*): Kaj je sploh važno? Ves čas čepi z njo v spalnici in se cmeri za svojim bratom in sestro. Tudi ta je kot vsi ostali. Ves svet je tak. Včasih se mi zdi, da bi le z bogovi mogla shajati – le ti so mi še lahko ravni, pa tudi oni ... se nekaj spet v zameri kujajo. Kakšen je to svet, tako dlakoepski do nadarjenih in drznih? Ali ženska res ne more postati velika, postati kaj več kot votlina za pestovanje zarodkov?! Rojevam in vladam! Koga pa še potrebujem?!

JAGO: Upam, da boste z mano prizanesljivi, kraljica.

GERTRUDA: Nehaj s to šarado. Dobro veš, kaj mislim. Res je, ti mi edini ves čas stojiš ob strani. Ali nisi zadovoljen z nagrado?

JAGO: Sem, vendar ...

GERTRUDA: Kaj, vendar ...

JAGO: Pravico.

GERTRUDA: Kakšno pravico?

JAGO: Z Learom se bomo tolkli. Kdo bo poveljeval?

GERTRUDA: Seveda ti.

JAGO: Jaz. (*Se ji nalahno prikloni. Nato dvigne glavo ...*) Vse dobro in prav, a lahko bi me postavila obse ...

GERTRUDA: Misliš kako? Kot kralja? Že tretjega? Narod ne bi prenesel. Imajo me za prišlico, tudi kot kraljico me ne čislajo preveč, naj jim še ne vem kako laskam. Znižala sem davke, uvedla oskrbo revnih, izpustila vse tatove in morilce, zgradila dva templja in največje gledališče, kar jih je človeško oko kdaj videlo. Največje svetovno čudo. Pa nič! Nič! Še vedno mrmrajo, ko se prikažem. Sploh ne razpiram več zaves v nosilnici.

JAGO: Počakaj, da zmagamo. V triumfu zmage bodo sprejeli vse. In zaplodiva potomca, ki bo vreden obeh in ne bo iz suhe Lajevske veje, ki rojeva le ljudi slabiče.

GERTRUDA: Zamisel ni slaba.

JAGO: Paris sprašuje naokoli, zanima ga, dvomi, sumi – kako se je zgodilo. Saj ne da bi nama ne zaupal, vendar hoče vedeti več, vzroke.

GERTRUDA: Naj! Kar naj! Na koncu mu še sama povem resnico! In naj požre ali pa gre!

JAGO: No, to ni ravno pametno. Ljudstvo bi takoj potegnilo z njim.

GERTRUDA: Ta mulc!

JAGO: Sploh ni tako preprosto. Dokler je tista pevka na prostosti.

GERTRUDA: Zakaj je torej sploh še živa?

JAGO: Sama si podpisala svobodo za vse. Malo je prismuknjena, le kdo ji bo verjel?

GERTRUDA: Veš torej, kje je?

JAGO: Vem – saj ti pravim. Vem. Zaklana bo in potem mir s tem.

GERTRUDA: No, vsaj ena dobra novica. Glej, da zagotovo opravijo.

JAGO: Dobim njeno glavo.

Gertruda prime Jaga za glavo in mu zre v oči.

JAGO: Kaj počneš?

GERTRUDA: Ogledujem se.

JAGO: In kaj vidiš?

GERTRUDA: Lepa sem.

JAGO: Lepa si.

GERTRUDA: Še vedno me obožuješ. Vendar ...

JAGO: Kaj?

GERTRUDA: Tam na koncu mi nekaj ni všeč.

JAGO: Vse ti ne more biti všeč.

GERTRUDA: Tudi tebi ne. (*Ga odrine.*) Zato raje zadrži zase.

JAGO: Ljuba, zakaj si še slabe volje?

GERTRUDA: Ker vem, da je tudi Ojdip nekje živ.

JAGO: Že mogoče.

GERTRUDA: Dejal si, da ga bodo v gozdu gotovo požrle zveri.

JAGO: Ga pač niso. Pustil sem ga samega sredi najtemačnejše gošče. Pa kaj je to toliko važno? So že bogovi tako hoteli.

GERTRUDA: Nič ne verjamem tem kockarjem. (*Sama zase.*) Moti me, da je živ. Ko slišim zanj, me opomni. Ne želim, da me opominja. Kajti potem si želim, da bi bil tukaj. Ljubila sem tega nadarjenega fanta. Pet let ni bilo dovolj, da bi ga pozabila, pet let in niti en dan, da bi z muko ne mislila nanj. (*Jagu:*) Želim, da ga ubiješ.

JAGO: To vse bi bilo lahko že zdavnaj z veliko gotovostjo opravljeno.

GERTRUDA: Se boš pač potrudil in ga poiskal. In ne želim nobenih prič.

JAGO: Prav. Grem. Nikoli ti nisem česa odklonil.

GERTRUDA: Le glej, da se to kdaj ne zgodi.

JAGO: Kot zapovedujete. (*Se prikloni.*) Dve trupli sta kar čedna naloga.

GERTRUDA: Čedna naloga za čednega moža.

Naklonjeno se nasmehmeta drug drugemu.

Tema.

Peti prizor

Hamlet in Antigona kot duhova, Ojdip in Nora.

Gozdna jasa ponoči.

Ogenj le še počasi tli. Ob njem spita Ojdip in Nora. Antigona sedi naslonjena na deblo. Hamlet leži z glavo v njenem naročju. Antigona mu nežno navija kodre.

HAMLET: Sestra.

ANTIGONA: Hm?

HAMLET: Kdaj mu poveva?

ANTIGONA: Da je Lajev sin? Najin brat, ki je spal z lastno materjo?

HAMLET: Ja. Morala bi.

ANTIGONA: Zakaj bi mu povedala?

HAMLET: Mogoče je prav, da ve.

ANTIGONA: Ne vem. Ti ga imaš še zmeraj tako rad.

HAMLET: Saj ti tudi.

Tišina.

HAMLET: Brezskrbno je, ko nama nihče ne more prisluškovati. Baalramska palača je imela oči in ušesa.

ANTIGONA: Baalramska palača je imela še marsikaj. Velik gobec, ki je žrl njene lastne prebivalce. Nikar si ne domišljaj.

HAMLET: Česa?

ANTIGONA: Bogovi prisluškujejo. Niti to ne. Ni jim treba. Pač slišijo. In potem povejo, komur se jim zdi.

HAMLET: Kakšne koristi imajo bogovi od ljudi?

ANTIGONA (*se nasmeji*): O, pa jih imajo. Si že bil kdaj v gledališču?

HAMLET: Videl sem glumače na dvoru žoge vrteti in meče požirati. Po vrvi hoditi in peti in recitirati. Saj veš, rad sem imel vse to.

ANTIGONA: Ne, to ni tisto pravo. Videla sem nekoč – skupino, ki oponaša življenje. Si lahko misliš, natanko tako, kot se odvija. Stopijo pred ljudi in potem trpijo, in potem se smeji, in potem se imajo radi in se pretepajo.

HAMLET: Potem pa je v resnici kot v resnici.

ANTIGONA: Nič ni kot v resnici. Lahko le poskusimo, da bi bilo kaj kdaj zagotovo. Najbrž se za to trudijo tudi bogovi.

HAMLET: A da jih kratkočasimo?

ANTIGONA: Tudi. Seveda.

Hamlet ihtavo skoči na noge.

HAMLET: Sestrica, rad bi videl te ljudi, te glumače. Kje so?

ANTIGONA: Morala bi jih poiskati. Vsak večer imajo predstavo. Me zanima, kaj tokrat igrajo.

HAMLET: Sestrica, popelji me tja. Prosim.

ANTIGONA: In Ojdip?

HAMLET: Vsi gremo.

ANTIGONA: Prav. Zbudim ga.

HAMLET: Ne. Ga bom jaz. (*Gre k Ojdipu in ga prične klicati.*) Ojdip! Ojdip!

OJDIP (*odpre oči*): Kaj?

HAMLET: Gremo.

OJDIP: Kam pa?

HAMLET: Iskat tiste, ki oponašajo življenje.

Nora se zdrami. Hamlet stopi nazaj k sestri.

NORA (*se zaspano dvigne*): Kaj je?

OJDIP (*se obrne k njej*): Proč moramo. Daleč proč.

NORA: Zakaj pa?

OJDIP: Nekdo išče resnico. (*Vstane.*) Takoj moramo na pot.

NORA (*nejevoljno ponovi*): Zakaj pa?

OJDIP: Ker prihaja bolezen.

Tema.

Šesti prizor

Helena, Jago, Paris in Gertruda.

Pojedina in veseljačenje.

Jago, Helena in Paris, židane volje v prijetnem, malodane pijanskem vzdušju.

HELENA (*v gromoglasnem smehu*): ... In potem niti ni zmogel! (*Še glasnejši smeh vseh treh.*) Da so mu morali pripeljati negodnega fantiča, ni bil več kot kako leto mlajši od mene, in potem se je zaprl z njim. Jaz pa sem čakala. Potem me je dal poklicati in mi oznanil, da ga boli glava. In tako sem na poročno noč spala sama. Drugo jutro pa dobila prekrasno ogrlico iz aleksandrijskih biserov.

JAGO: Ali nima kralj kaj otrok?

HELENA: To so bolj pankrti kot kaj drugega. Dve hčeri, bogve od kod.

PARIS: Goneril in Regan, ti ljubi bog, kakšna imena!

HELENA: Živita v hlevu. Ne govorita, rigata.

PARIS: Menda imata brke in kosmate parklje.

JAGO: Sem slišal, da ima tri otroke.

HELENA: Ena od hčera je umrla zelo zgodaj. Ampak gre glas, da so jo žrtvovali, ko je kralj hudo zbolel.

PARIS: Jago, to so pogani, ti njihovi običaji so tako primitivni. Bogove častijo po letnih časih in jim žrtvujejo ljudi. Samo pokukal sem v to deželo, pa se mi je skoraj želodec obrnil. V slamnatih hišah živijo, se v živalske kože oblačijo in jedo surovo meso. Marsikje sem bil, a kaj takega še nisem videl.

HELENA: Mene so poslali starši tja, ker so mislili, da bodo s tem rešili svoje malo kraljestvo, a seveda iz tega ni bilo nič. Vse so poteptali.

PARIS: Ničesar jim ne dolguje.

JAGO: Torej ti nisi spoznal kralja Leara?

PARIS: Raje sem se obrnil takoj, ko sem videl, kako stvari stojijo.

HELENA: Srečala sva se po naključju. Lear mi je komajda, na mnoga prigovarjanja in prošnje, dovolil obiskati tisto, kar se je nekoč imenovalo moj dom ...

PARIS: In tam sva se srečala.

HELENA: Gospod, Lear je star, utrujen kralj – gotovo je, da ne more zmagati v tej vojni. Še uslugo sem vam naredila, boste videli.

PARIS: Jago, ta dežela je prečudovita – polna potokov in srebrnih rek, belih gora do neba in globokih gozdov. Za Baalram bo to koristna pridobitev.

JAGO: Velikokrat se je že poskušalo osvojiti to barbarsko prostranstvo, a še nobenemu od baalramskih kraljev ni uspelo.

PARIS: Meni bo!

JAGO: Počasi, Paris moj, saj še nisi kralj.

PARIS: Pa bom!

GERTRUDA (*se nenadoma pojavi*): Dokler sem jaz živa, ne!

PARIS: Mati!

GERTRUDA: Princ.

PARIS: Zakaj niste prišli na spoznavni večer?

GERTRUDA: Pijan si.

PARIS: Sem. Srečno sem zjutraj ušel smrti in zdaj praznujemo. Le kdo je najel morilce zame? Tega niti Jago ne ve. Ali veste vi, mati? O, seveda ne, saj so kričali 'Smrt kraljici!' A pognal sem jih v beg kakor zajce!

HELENA: Paris, pijan si ...

GERTRUDA: Ali mali laže? Jago?!

JAGO: Kaj pa vem. To prvič slišim. Do mene ni prišlo nič.

PARIS: Glumača! (*Se reži. Nato se narejeno zresni ...*) Kakšna mračna skrivnost se je zatekla med te zidove, kaj se dogaja z našo prelepo palačo, da je naenkrat izgubila zdravo barvo? Kdo bi mogel to vedeti, kdo nam razodeti?

GERTRUDA: Kaj je še novega?

PARIS: Ženim se.

GERTRUDA: Si mislim.

JAGO: Sedite ... (*Vstane in ji vljudno prepusti stol.*)

GERTRUDA: Ne, mi je tako čisto dobro. Vidim, da me niste pogrešali.

HELENA: Gospa velika kraljica, rada bi vam povedala ...

GERTRUDA: Od tebe ne želim in nočem nič.

JAGO (*spravljivo*): Gertruda ...

GERTRUDA: Me, brez skrbi, ne bi bilo sem, a pred vrati našega mesta se je pojavilo nekaj ... čudnega. (*Tišina. Sprašujoči pogledi.*) Zdi se, da bo konj, ogromen lesen konj. Spravno darilo – pravi sel – prinašalec tega pisma. (*Izroči zvitek Jagu, ki ga takoj prične brati.*)

PARIS: Kaj piše?

JAGO: Learovo darilo je. Pogan piše, da si je premislil, ne bo nas napadel. Naj kar obdržimo to candro. (*Vsi pogledajo Heleno. Gertruda se zadovoljno nasmehne.*) In da je ta konj spravno darilo. Umetnina njihovih rokodelcev, ki naj še dolgo govori o slavi obeh kraljestev.

PARIS: Kakšen pa je?

S Heleno stečeta na balkon.

PARIS: To pa je čudo!

HELENA (*navdušeno*): Ogromen je!

Tudi Jago se odpravi pogledat in se vrne.

GERTRUDA: Si zdaj zadovoljen, moj previdni general – kot kaže, ne bo vojne.

JAGO: Ali je moja gospa?

PARIS (*vpije nekomu spodaj*): Spustite ga noter! Spustite ga noter!

GERTRUDA: Mi je malo mar.

JAGO: Helena ...

Molk.

PARIS: Odprite vrata! Spustite ga noter!

JAGO: Naveličal se je bo.

GERTRUDA: Ne vpij toliko, Paris! Konj ostane zunaj.

PARIS (*priteče noter*): Zakaj pa? Mati, zakaj?

HELENA (*se pridruži Parisu*): Saj je vendar darilo.

GERTRUDA: Ne zaupam tem barbarom.

PARIS (*Jagu*): Jago! (*Ta ne reče nobene.*)

GERTRUDA: Pridi sedaj z menoj, Helena. Nekaj reči si imava povedati.

PARIS: Jaz grem zraven.

GERTRUDA: Daj no, Paris, saj ji ne bom nič naredila ...

HELENA (*ga objame in poljubi*): Je že dobro, ljubi. To nama bo obema koristilo. (*Se s kraljico odpravita.*)

JAGO: Kaj bomo pa s konjem?

GERTRUDA: Naj kljuse odpeljejo, od koder so ga pripeljali.

Tema.

Sedmi prizor

Othello, Gertruda in Paris.

Prestolna dvorana.

Kraljica na prestolu, pred njo v poklonu na enem kolenu kleči Othello.

OTHELLO (*spoštljivo vstane*): Poglejte, pa vam tako povem. Ne gre samo za Learovo kraljestvo, vsa plemena so se mu pridružila. Vsi hlepijo po bajnem plenu. Dovolj dolgo, menijo, je izprijeni Baalram kraljeval nad vsemi in se kitil s svojo lažno nrvnostjo. Vsi so se uprli temu, da se

ponižno poklonijo veličini vašega mesta in dežele, od koder lahko meni nič, tebi nič vsak nekoliko prenapeti pamž kraljeve krvi pridrvi in jim zaseže posest, odvzame ženo, razbije dragoceno družino, si v okrilju neke legende privoščiči, kar mu pač pade na pamet. Kot je to storil vaš plemeniti sin in našemu kralju izmaknil najljubšo ženo. Ljudje so tega siti in ni jim bilo težko podati se na ta pohod, še posebej s takšnimi obeti za veliko bogastvo, ki ga trošite na vašem dvoru.

GERTRUDA: Ah, gospod poveljnik, Othello, mar ne? (*Oni prikima.*) Leta pomanjkanja, predvsem nenaklonjenosti s strani bogov, so mučno oklestila naše, kot vi pravite, bajno bogastvo. To je eno. Drugo pa, kakor da ste pozabili na naše obzidje, ki je bilo pred tisoči let zgrajeno pod samim budnim očesom bogov; legenda pravi, da so oni sami sestopili s svojih tronov in pomagali postaviti to čudo.

OTHELLO (*se nasmehne*): Mesto je resda čudovito. Notri je veliko bolj vegasto in hribovito, kakor se zmore oceniti na daleč. Znana mi je vsa zgodba vašega veličastnega, od božje roke utrjenega mesta, trdnjave. Vendar je bilo to takrat deležno naklonjenosti, kot sami pravite, bogov. A kako je danes, naj vas opomnim, že za časa zadnjih dveh kraljev, uničilo vas skoraj – suša, ujme, bolezni. Tudi zdaj se lahko kaka nesreča prikraide. To pride hitro. Nikoli se ne ve.

GERTRUDA: O čem pa govorite?

OTHELLO: Predvsem o nenaklonjenosti bogov, če smem biti tako drzen in povedati, kaj mi je na umu.

GERTRUDA: Seveda. Vam pa so naklonjeni.

OTHELLO: Morebiti. Sovražniki so se spreobrnil v prijatelje, vreme je bilo našemu pohodu več kot naklonjeno. Nekaj bo na tem.

GERTRUDA: In sedaj ste se ustrašili?

OTHELLO: Česa? Prelivanja krvi? Puščati kri je nam barbarom vendarle v zadovoljstvo. Ne, ni to. Lear se bo umaknil, naj vam zaupam, ampak ne iz vojne.

GERTRUDA: Kaj pa?

OTHELLO: Odložil bo kraljevi plašč, šel živet v samoto.

GERTRUDA: In jaz naj vam verjamem. Zakaj pa?

OTHELLO: Sanjal je.

GERTRUDA: Sanje niso resnica.

OTHELLO: Tega nihče ne ve. V njih obstane pred vašim obzidjem. Mesto sicer osvoji.

GERTRUDA: A tako. Nikoli si ne bi mislila, da bo krvoločni Lear kaj dal na takšne sanje. Ampak do sedaj sem že spoznala moč sanj in to, kakšen vpliv imajo lahko na človeka.

OTHELLO: Prav so imeli o modrosti, za katero se govori, da krasi vaše razmišljanje. Prav zategadelj vas prosim, zapeljite konja mimo zidov v mesto. Saj je samo darilo, spravna daritev mojega gospodarja vaši kraljevi družini, in vse se bo pozabilo. Learovo kraljestvo in Baalram – prijatelja? Tega še ni bilo. Pohlep ljudstva bomo zadovoljili z veličastno slavo združenih kraljestev. Naše sedaj na veliko vpije po zadostitvi prizadejane mu sramote. Vem, da so vaši zidovi trdni kot železo in visoki kot gore, ali vi še ne poznate jeze našega kralja, ki je kot vihar, ki se razbesni nad deželo, nič mu takrat ne sme stati na poti, in če mu bodo pritegnili še bogovi ... Nihče ne ve, kako se stvar zasučē, ne glede na sanje. Če bo treba, se z lastnimi zobmi pregrize skozi ta vaš zid.

GERTRUDA: A jih še ima? Slišim, da ni več najbolj pri močeh.

OTHELLO (*se nasmehne*): Ne verjemite klepetanju male podeželske plemkinje, ki hoče vsem zrasti čez glavo. Pazite se je.

GERTRUDA: Mislite?

OTHELLO (*se znova nasmehne*): Gotovo ste slišali svojevrstno zgodbo o begu. Najbrž neresnično. Vaš sin je dotično otel, ko je bil kralj odsoten. Izkoristil je gostoljubje ...

GERTRUDA: Ne zanimajo me te umazane podrobnosti in čenče. Stanje je takšno, kot je.

OTHELLO: In vaš odgovor mojemu gospodarju?

GERTRUDA: Konj ostane zunaj.

OTHELLO: In če sem še enkrat bolj drzen in vas vprašam, zakaj?

GERTRUDA: Ne zaupam vam in ne vašemu Learu. Odpeljite ga, da bo prehod prost, sicer ga zažgemo.

OTHELLO: Prav. (*Se prikloni.*) Naj se izvrši vaša volja ... in volja neba. Zbogom, vaše visočanstvo. (*Se odpravi.*)

GERTRUDA: Zbogom, vojskovodja. (*Čez hipec.*) Gospod poveljnik Othello?

OTHELLO: Prosim?

GERTRUDA: A svoje žene pa ne želi več nazaj?

OTHELLO: Prosim?

GERTRUDA: Vaš kralj Lear, ukradene žene ne želi nazaj? O tem sva kar pozabila govoriti.

OTHELLO (*se nasmehne*): Seveda jo želi. Najbolj na svetu.

GERTRUDA: No, potem pa je vse tako, kot mora biti.

OTHELLO: Natanko tako. (*Se še enkrat prikloni in hoče oditi.*)

GERTRUDA: Ste vi poročeni?

OTHELLO: Jaz? Ne.

GERTRUDA: Kako da ne?

OTHELLO: Imam priležnice.

GERTRUDA: Vsekakor. Prišel bo čas, ko boste tudi vi srečali takšno, ki vam bo zmešala glavo.

OTHELLO: Morebiti.

GERTRUDA: Plemenit mož ste. Čeprav ste ...

OTHELLO: Maver. Če je kje kraj, kjer naj to ne bi motilo nikogar, je to prav Baalram.

GERTRUDA: Čeprav ste na njihovi strani.

OTHELLO: Ali naj to razumem kot povabilo?

GERTRUDA: Razumite, kakor želite. Povejte vašemu kralju, da bi mu še kako rada vrnila njegovo priležniško ženo, vendar se moj sin s tem ne strinja. Ima jo za svojo srečo. Lastnemu sinu vendar ne morem odtegniti njegove sreče, pa naj si bo ta še tako iz trte izvita. Zanj je še kako oprijemljiva. Osrečuje ga.

OTHELLO: Veliko nesreče bo prinesla ta njegova sreča.

GERTRUDA: Ne vsem.

OTHELLO: Vaša modrost vas dela veliko vladarico.

GERTRUDA: Pravijo tako. Vendar sem tokrat najbrž le samica, ki ščiti svoj naraščaj, kakor ve in zna.

OTHELLO: Imate vso pravico.

GERTRUDA: Zbogom, veliki vojskovodja. Iz vas še bo kaj.

OTHELLO (*se nasmehne*): Upam. Zbogom.

Odide.

GERTRUDA: Mož iz prejšnjih časov. Njemu so bogovi naklonjeni, to je moč takoj prepoznati. Gotovo je pravi junak v borbi, zvit in okreten. Temu ne gre za denar; le da svoje delo pošteno opravi. In kje je moja kreatura?

Vstopi razburjeni Paris.

O, glej ga, sinči!

PARIS: Mama, kaj je hotel tale?

GERTRUDA: Kaj misliš?

PARIS: Seveda je ne boste izročili!

GERTRUDA (*odkima*): Seveda je ne bom.

PARIS: Konja bi pa lahko spustili noter. Bajne zaklade skriva. Med ljudstvom se govori, da so ga sami bogovi stesali in da ima velike moči!

GERTRUDA (*se nasmeji*): Ha, ha, ha, ta poganski kozel! Ne bodi smešen, samo zvijača je!

PARIS: Ah, mama ... (*Razočarano zamahne z roko.*) Kaj sta govorili s Heleno?

GERTRUDA: Saj ti ona pove.

PARIS: Noče. Tako srečna je in brezskrbna. Takšna nagla sprememba, pa samo z vami je govorila. Malo me bega. Saj nimate česa za bregom, mama?

GERTRUDA: Paris, sin moj, kako pa gledaš na svojo mater? (*Stopi k njemu in ga prime za glavo.*) Dobro ti želim. (*Ga boža po glavi.*) Je čisto spodobna deklica.

PARIS: A ne?

GERTRUDA: Veliko je pretrpela.

PARIS (*se ji iztrga*): In zdaj želim, da bi bila srečna!!

GERTRUDA: Saj bo, sinko moj, saj bo. (*Ga znova prime za glavo in prične božati.*) Si videl kje Jaga?

PARIS: Ne. (*Ga boža. On prede.*) Mama?

GERTRUDA: Hm?

PARIS: Kdo vlada našemu kraljestvu?

GERTRUDA: Jaz.

PARIS: Mislite, da ne neka mračna sila?

GERTRUDA (*govori z globokim narejenim glasom, zadnjo besedo zavpije*): Mračna, mračna sila, ki bo neko noč prišla in te požrla! Buuaa!!! (*Ga prestraši. In potem žgečka, da se na vse grlo krohota, mati pa z njim. Ko se umirita ...*)

PARIS: Mama! (*Se nasmejita. On nasloni glavo v njeno naročje. Mati ga gladi po laseh. Čez čas ...*) Mama?

GERTRUDA: Hm?

PARIS: Kako to, da sta se kralj Ojdip in moj brat spopadla?

GERTRUDA: Joj, ljubi, že stokrat si to vprašal. (*Spet ga gladi po laseh. Tišina. Paris zapre oči. Čez čas ...*)

PARIS: Mama, kje je moja sestra?

GERTRUDA: Jago jo je umoril.

Paris jo pogleda. Gledata se ... In on se ji nasmehne.

Tema.

Osmi prizor

Helena, Othello in Jago.

Mračen hodnik, ki se končuje z balkonom. Ta je obrnjen proti občinstvu.

Helena v hodniku nervozno nekoga čaka. Pojavi se zakrinkana postava, Othello je.

HELENA: Othello ...

OTHELLO: Helena!

Planeta si v objem.

HELENA: Kako sem te pogrešala.

OTHELLO: Potrpi. Ne bo ti več treba dolgo čakati.

HELENA: Kaj pravi oče?

OTHELLO: Vojska je že zbrana. Zarana krenejo. V nekaj dneh bodo tu. Vsi so se pridružili. Še Maverlingi. Vsi so siti baalramske strahovlade. Dovolj jim je. Zakopali smo medsebojne razprtije in se združili v vojsko, kot je pod tem obzidjem še ni bilo. Tokrat ga porušimo. To bo konec njihovega gospostva nad svetom. Kako si ti?

HELENA: Komaj še vzdržim. Če me ne bi gnala ljubezen do tebe, bi se že zdavnaj zagnala z obzidja.

OTHELLO: Ni mi všeč, da te je tako žrtvoval.

HELENA: Saj mu ni bilo treba prositi.

OTHELLO: Zakaj ravno ti?

HELENA: Othello, moj ljubi, neštetokrat sva že to prečesala. Kako naj zahtevam od sester takšno žrtev, ko pa sta obe že poročeni.

OTHELLO: Ti si pa moja! In znorel bom zaradi te tvoje žrtve.

HELENA: Pst! Da kdo ne pride. Tudi ti potrpi. Nekajkrat še grem s tem mulcem v posteljo, potem bom pa spet tvoja, na veke vekov.

OTHELLO: Do konca.

HELENA: Do konca konca.

Se strastno poljubita.

OTHELLO: Samo da česa ne posumijo.

HELENA: Nikoli. Kraljica je tako vase zaverovana, da ne opazi ničesar drugega, razen tega, kar sama želi. Paris je še otroče. Navdušen je nad mojimi posteljnimi spretnostmi. Kot igrača je v mojih rokah.

OTHELLO: Vidim, da to ni tako nedolžno.

HELENA: Ljubi. Ne bodi ljubosumen. Samo malo žal mi ga je, to je vse.

OTHELLO: Težko prenašam tvojo naklonjenost do njega ...

HELENA: Dobro veš, zakaj! Oče nikoli ne bi pustil, da se poročim s teboj. Sedaj pa mi nobene nagrade ne bo mogel odreči. Takoj, ko dobi to, kar

si že vse življenje tako želi. Ampak jaz nočem druge nagrade, jaz želim samo eno – tebe!

Se znova poljubita.

OTHELLO: Kako bom s težkim srcem čakal, čakal in hrepenel ... Še enkrat pridem.

HELENA: Ne. To je čisto dovolj. Prenevarno je. Zdaj si me videl in to naj za sedaj zadostuje. Odkrijejo te in te usmrtijo, potem zame nič več ne bo imelo smisla.

OTHELLO: Z lahkoto sem se pritihotapil mimo njihovih straž. Tukaj so vsi podkupljivi. Pohlep razjeda mesto.

HELENA: Povej mi, kaj si zvedel o Parisovem bratu in sestri.

OTHELLO: Ne veliko. Brat naj bi bil ubit zunaj zidovja izpod roke kralja Ojdipa. Kar je dokaj čudno, saj sta bila prijatelja. Ojdip je izginil, naj bi odšel sam, zapustil dvor, se odrekel žezlu in kraljici, od sramu. Nihče ne ve natanko, kaj se je pravzaprav zgodilo.

HELENA: In sestra?

OTHELLO: Princesa Antigona? Še manj vedo povedati. Umrla naj bi za sušico. Zelo hitro je moralo biti, saj se je zgodilo že drugi dan po bratovi smrti. Nekoga so sežgali na grmadi, ampak posvečeni pravijo, da to ni bila ona. Vse skupaj je zelo skrivnostno. Kraljica ve, prav gotovo ve, in tisti njen svetovalec ...

HELENA: Jago?

OTHELLO: Da.

HELENA: Srepi mož. Ta me edini bega. Včasih, ko me pogleda, se mi zdí, da ve. Ampak to je le strah. Ali pa sem mu všeč.

OTHELLO: Ali ti je kaj takega rekel?

HELENA: Ne. Je pa začuda prijazen, kadar je sam z menoj. Ob kraljici je drugačen.

OTHELLO: Všeč si mu.

HELENA: Četudi. To ne more škoditi. Izkoristila bom to naklonjenost. On mi gotovo pove kaj več.

OTHELLO: Kaj več? Ne igray se z ognjem. Kaj se njihove zdrahe tebe tičejo.

HELENA: Očetu bi lahko prihranila veliko truda in rešila veliko življenj, če bi mi uspelo Parisa postaviti za kralja. Ali pa vsaj konja kako zapeljati noter.

OTHELLO: Škoda za konja. Kraljica ni neumna.

HELENA: Grem stavit, da je stara večča kriva za izginotje vseh treh. Pha, to se lahko samo v Baalramu zgodi – umori princev in kraljev zamolčani in nekaznovani.

OTHELLO: Pusti to. Naj gre svojo pot. Njihova pot je že zdavnaj utrjena, z umori in izdajstvi. Že usoda starega kralja je dokaj čudna. Midva sva drugačna. To ni najina stvar. Prišli bomo z vojsko in opravili svoje. Jaz jo bom vodil.

HELENA: Othello, to je velika čast!

OTHELLO: Pst! Tvoj oče najbolj zaupa meni. Mogoče ti sploh ne bi bilo treba biti tukaj.

HELENA: Prav. Besede ne več o tem. Kar je, je. Moram nazaj. Da me Paris ne gre iskat. Pazi se. Kmalu se vidiva.

OTHELLO: Čim prej, Helena.

Se strastno poljubita.

HELENA: Grem zdaj.

OTHELLO: Na skorajšnje snidenje.

HELENA: Na skorajšnje snidenje.

Odhiti in mu pomaha. On pomaha nazaj. Pogleda levo in desno ter si povezne kapuco čez glavo. Odhuli se proč.

Tišina.

Izza vogala počasi stopi Jago. Nič ne reče. Pride na balkon in se nasloni na ograjo. Mirno, spokojno si prižge cigareto. Gleda predse, opazuje nebo, ki naj bi bilo pred njim, in z užitkom puha dim v zrak. Tako nekaj časa stoji. Škržati se oglašajo. Z roko si potegne čez brado, odvrže cigareto in jo z nogo ugasne. Odide.

Tema.

Deveti prizor

Othello, Jago.

Hodnik baalramske palače, po katerem hiti Othello. Jago mu izza vogala stopi nasproti.

OTHELLO: Kdo pa ste?

JAGO: Glavni general baalramske armade in kraljičin zaupnik.

OTHELLO: Jago.

JAGO: Tako je.

OTHELLO: Kaj hočete?

JAGO: Spustim vam konja noter.

OTHELLO: Kako boste to dosegli?

JAGO: To prepustite meni.

Othello najprej premišljuje.

OTHELLO: No, prav. In kaj si obetate od tega?

JAGO: Priporočite vašemu kralju moje ime.

OTHELLO: Prav. Zbogom, general.

JAGO: Zbogom, poveljnik.

Tema.

Deseti prizor

Gertruda, Jago, Paris.

Kraljičina spalnica.

Gertruda leži v postelji, vsa v povojih. Obraz ima ranjen od bolezni. Ob njej Jago in Paris.

PARIS: Prav. Uklonim se volji bogov. Vendar pod enim pogojem.

GERTRUDA: Pod pogojem. Ti izbiraš pogoje, medtem ko ljudje znotraj teh zidov cepajo kot muhe!

PARIS: Mati, saj veste, da ne zavoljo mene. Nisem jaz ta, ki je ukazal spustiti konja v mesto.

GERTRUDA: Ne vem, kdo drug bi to lahko bil.

PARIS: Nekdo, ki je vedel, da je poln kužnih klic. Mogoče Jago?

Jago se prešerno nasmeji.

GERTRUDA: Paris, ne govori neumnosti!

PARIS: Poglejta, žrtvujem se – svoje mlado, tako obetavno življenje bom položil v krila smrti, le da bosta naš rod in naš narod preživela to strahoto.

GERTRUDA: Plemenito dejanje, morata priznati. A vendar sumljivo vonja po želji, da bi se odkupil. Jago, kaj pravijo bogovi?

JAGO: Pravijo 'mladi kralj'.

GERTRUDA: Saj še ni kralj! (*Zakašlja.*)

JAGO: Gertruda, ne naprezaj se.

GERTRUDA: Ne bomo vendar zdaj na koncu iskali zavetja pri njih!!

JAGO: Kaj nam drugega preostane?

PARIS: Ko odgrnemo zaveso blagostanja s stvari, ki nam napolnjujejo dušo in telo na tem svetu, ne preostane nič, razen golega življenja. Ali ni to edino, kar človek ima? Še ljubezen mine. Moja je. Vem, mati, kaj mislite: Torej vse zaman, ta vojna in to pustošenje po mestu. Najbrž imate prav. Ne bi vas smel zamenjati. No, saj vas tudi nisem. Moje srce je odprto in veliko, še koga bi lahko sprejel vanj, še koga bi lahko z enako silo ljubil. Vendar me to ne zanima več. Rad bi vedel, kako je končala moja sestra, kajti tako, do pičice natanko tako, želim končati sam.

GERTRUDA: Torej na grmadi?

PARIS: Ne mati – ste pozabili? Sestra je umrla od sušice. Ne žalite me več s tem sprenevedanjem. Vsi vedo, da je na tisti grmadi končala neka pevka! Zato mi ne prikrivajte več resnice. Jago, vem, da več ...

GERTRUDA: Jago, odpelji ga tja.

JAGO: In potem?

GERTRUDA: Potem upajmo na čudežno rešitev.

PARIS: Mi boš povedal?

JAGO: Pridi, Paris, z menoj. Pokazal ti bom.

Se odpravi z njim.

GERTRUDA (*pohiti k njemu, da ga objame*): Sin moj!

PARIS (*se tako sunkovito obrne, da kraljica kar otrpne*): Kdo?

GERTRUDA (*Jagu*): Pahni ga k sestri.

Jago in Paris odideta. Kraljica vzame ogledalo in se pogleda. Zakriči in ga besno zabriše po tleh. Glava ji nemočno pade na vzglavnik.

GERTRUDA: Oh ... prazne marnje ... moč, ki sem jo vse življenje zbiral. Ko te zapusti, te zapusti enako kot šibkost. Na koncu smo vsi odurni. (Zakriči.) Jagooooo!!! (Na vratih se pojavi Jago. Zažene vanj ogledalo.) Zakaj se tebe bolezen ne dotakne?! (Ogledalo se razleti na vratih, ki jih Jago v zadnjem hipu zapre, da se ubrani. Gertruda prične kričati.) Jago! Jago?! Jagooooo!!! (Kriči.)

Tema.

Enajsti prizor

Jago, Paris (samo njegov glas).

Pod baalramskim obzidjem, kjer je vhod v kraljevo grobnico. Temačno je. Jago kadi. Sproščeno in z užitkom.

PARIS (NJEGOVO GLAS IZ GROBNICE): Jago, čigavo okostje je tole?

JAGO: Tvoje sestre.

PARIS (NJEGOVO GLAS IZ GROBNICE): Jago, o čem pa govoriš?

Jago kadi.

PARIS (NJEGOVO GLAS IZ GROBNICE): Jago, si ti zaprl vrata?

Jago kadi.

PARIS (NJEGOVO GLAS IZ GROBNICE): Jago, me slišiš? Kaj počneš?! A si ti zaprl vrata? Ne morem ven. Jago, slišiš?! Veeeen!

Tema.

Dvanajsti prizor

Gertruda in Jago.

Prestolna dvorana.

Kraljica z ogledalom. Vsa prekrita s krastami.

GERTRUDA: Ta prelepa čakalnica. (*Se razgleda naokrog.*) Svet je ena sama čakalnica za smrt.

Med dežnimi kapljicami je suho. Med trenutki je neskončnost. Treba je samo znati zajeti, ujeti. Med odbijanjem srca je tišina, med dotiki so stvari. Treba je samo znati zajeti ...

Pride Jago z amforo. S tekočino iz nje pričenja polivati Gertrudo.

GERTRUDA: Jago, kaj počneš?

JAGO: Polivam te s katranom.

GERTRUDA: Se ti meša? Zakaj?

Se mu vsa izmozgana od bolezni komaj še izmakne. Jago jo poliva.

GERTRUDA: Jago?!! Se ti meša?!!

Jago poliva. Kraljica upre pogled predse.

GERTRUDA: Kje je Paris?

JAGO: Pri sestri.

GERTRUDA: Zakaj se tebe bolezen ne prime?

Jago odloži amforo.

JAGO: Prebolel sem že vse bolezni.

Gre proč.

GERTRUDE: Kam greš?

Jago se vrne z gorečo baklo.

JAGO: Sem že nazaj. Prinesel sem ti sonce.

GERTRUDA: Zažgal me boš ... (*Gleda baklo.*)

JAGO: Tvoj veliki mož mi je dal v roke svojega prvorojenca. Da ga uto-pim.

GERTRUDA: Zakaj mi zdaj to govoriš?

JAGO: Vendar ga njegov podložnik ni ubogal. Košarico z otrokom je položil na baalramske valove in otroka prepustil toku. A tudi tega se je pokesal. Pognal se je po reki, da bi otroka rešil. Skoraj ves dan se je na konju v dežju podil ob bregu, da bi bil kos zimskemu baalramskemu toku, a na koncu je bil prepozen. V prid deteta, ki ga je našla mimoidoča karavana tujcev, pri katerih si je zvesti podložnik posušil oblačila in prespal ter se drugo jutro mogel sam prepričati o nadaljnji varni usodi princa. Doživel je tudi, kako sta otroka njegova nova starša, bogata trgovca z dišavami plemiške krvi iz neke daljne dežele, poimenovala: Ojdip.

GERTRUDA (*začne histerično kričati*): Kaj mi govoriš?! Kaj mi to govoriš?! Misliš, da nisem vedela?! Misliš da ne prepoznam telesa in krvi svojega sina! Lastnega sadu! (*Plane vsa krastava in gobava po Jagu, ki se ji izmakne.*) Ti strup! (*Obleži na tleh. Hropeče ..*) Zažgi. Zažgi ... Daj, ... reši me!

JAGO: Bolezen je treba izžgati iz tega mesta. (*Počasi spuščča baklo k njej. Ona nemočna na tleh sunkovito diha.*)

Tema.

Trinajsti prizor

Paris (kot duh), Ojdip.

Gozd.

PARIS: O, kako se veter vedno trudi za nas. O, kako se sonce in nebo! Toliko luči in toliko jasnine, toliko okusa po daljnih deželah in toliko ptic držati v rokah. Kako nesebično mora biti od bogov, da kaj takšnega delijo z nami. Ali pa imajo oni zgoraj še kaj lepšega, boljšega?

Ali sploh kaj delijo? Razen usode. In kako si usoda sploh upa nadeti kak pomen?

Včasih je življenje ena dolga nit in mi smo kot ušesa šivanke, votli in prazni, in sploh ne opazimo, da je kaj napeljeno skozi nas.

Pritava Ojdip.

OJDIP: Kdo je to? Glas poznan ...? (*'Zagleda' Parisa.*) Nekdo ti je podoben ...

PARIS: Vsi. Duh sem. Mrtev človek, ki ne more ubežati s sveta.

OJDIP: Zakaj ne?

PARIS: Predstavo igrajo. In dokler me bodo rabili, mi ne bo dano usahniti.

OJDIP: Kdo? Kdo te tako potrebuje?

PARIS: Bogovi.

OJDIP: Njim je pa res vseeno.

PARIS: Ko umreš, spoznaš resnico. Srce je samo podaljšek njihovih misli. Kakor se jim zazdi, tako ti ga usmerijo.

OJDIP: S kakšnimi bogovi vasuješ?

PARIS: Z bogovi, ki so hujši od nas. Pravijo, da bo prišel nekdo in nas odrešil.

OJDIP: Slep sem in zato morem videti. Zame ni daljav, ni bližine. Vse je tukaj in vse je tam – kakor pač hočem. Praviš, oni usmerjajo moje srce in prišel bo nekdo, ki bo presekal niti. Kako mu bo ime?

PARIS: Arnemus.

OJDIP (*se nasmehne; tiho sam zase ponovi*): Arnemus ... (*Nato tiho zapoje:*)

Prišel je od neznano kod,
imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan ...

(Nato Parisu:) Kako to veš? Ker si duh?

PARIS: Umrl sem ob kosteh svoje sestre. Spraskal sem si nohte do členkov na topi skali.

OJDIP: Pokaži.

Paris predenj potisne v krpe povite in na koncih s krvjo pomazane roke. Ojdip, kakor da gleda.

OJDIP: Ja, prav takšne roke sem že videl. Kadiš?

PARIS: Včasih. Ampak zdaj jih ne morem več držati.

OJDIP: Paris ... *(Za trenutek zakinka, glava mu omahne, nato se zdrami.)*
Tvoja brat in sestra sta tu nekje.

PARIS: Nekje v dvorani sta. *(Gleda naokoli.)*

OJDIP: Šla sta gledat gledališče. Misliš, da nas kdaj izpustijo?

PARIS: Vse je eno samo nizanje. Hip se niza za hipom, trenutek za trenutkom, korak za korakom, neskončnost za neskončnostjo.

OJDIP: Življenje je takšna past.

PARIS: Življenja ne ločuje smrt. 'Nič' izgovarjamo samo zaradi nasprotja.

OJDIP: Tisti, ki nas bo rešil, bo moral biti res nekaj posebnega.

Tema.

Štirinajsti prizor

Gertruda in Jago.

Prestolna dvorana.

Jago sedi ob kraljici, ob njenem zoglenulem telesu, drži jo za roko. Njeno krono ima na glavi.

JAGO: Ljubezen nas vse iznakazi. Zmehča nam hrbtenice in nas položi na tla. Plaziti se nam veli in steguje svoj dolgi nenasitni jezik v ogenj. In naj ga vročina še tako maliči – držimo ga in držimo, dokler ni pepel. Sesuje se v veter.

O, Gertruda, lahko bi bila mati, prijateljica, pristan, a si hotela biti kraljica. Kraljica – a ne ljudem, svoji nenasitni strasti po druženju z bogovi. Koga pa oni rabijo?!

Tukaj doli, tukaj se poskrbi za naše reči. Kaj ti bo obljuba večnosti, ko ne veš, čemu boš služil. Tukaj je treba živeti in gospodariti.

Vsi smo zemlje, zemlje suhe in nerodovitne, in če kdaj res kaj zraste, to čas hitro opustoši.

GERTRUDA (*roteče, z zadnjimi močmi*): Jago, pusti mi umreti.

JAGO (*spusti njeno roko in vstane*): Reva, še umreti ne more. Kakšen je to svet? (*Nato tiho zapoje:*)

Prišel je od neznano kod,
imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan ...

Tema.

TRETJE DEJANJE

Prvi prizor

Lear in Helena in Kent.

Po končani bitki. V ozadju freska opustošenega bojnega polja. Lear ves raztrgan in odrgnjen od boja, razmršen in ponosen – živa slika zmago-slavnega vojskovodje. Helena kleči pred njim, lepa, čista in ponižna.

HELENA: Oče, ali vam nisem zvesto služila? Ali nisem tvegala svojega življenja, da bi se vi lahko maščevali za daljno žalitev, ki vam je bila prizadejana?! Ali nisem pošteno opravila vsake še tako nemogoče naloge, ki ste jo zahtevali? Ali nisem jaz ta, ki je omogočila sestram miren in spokojen spanec, vsak dan tega vojnega pustošenja?! Nisem jaz tista, ki vas tako ljubi, da sem prevzela breme opraviť z vašimi besnimi sencami preteklosti, ki se me sploh ne tičejo?! Nisem jaz, jaz, vaša hčerka, najljubša, kakor sami radi pravite, ki ste jo že zarana vodili s seboj na lov in ji razodevali skrivnosti gozdov, ji pripovedovali o prednikih in o njihovih prednikih, kako so samo po barvi mahu znali najti pot domov in kako so si izgledneli povračali moči s skorjo baalramske cedre?

LEAR: Izgini mi izpred oči! Tvoj izvoljenec naj bo zadovoljen s tem, kar je dobil. To je veliko več, kot sem ti sprva nameraval dati; veliko več kot sramota izgona, kot črne misli storjenih dejanj, ki so mi kipele v glavi in me budile krikoma iz najhujših nočnih mor. Learovo kraljestvo se bo nadaljevalo – večje, veličastnejše, kot je – prek tvojih sester. Vama prepuščam obubožani Baalram – mesto razrušene veličine. Mesto, kjer je legenda o njem le še senca repa potepuškega psa, sestradanega in bičanega od nevljudnosti usode, ki komaj še maha s svojim zguljenim podaljškrom. To imejta, to imata! To čuvajta. Kajti nekega dne tudi to izgine. Vsaj nekaj – dežele ne več, imata pa svoji življenji in ostudo vajine ljubezni. Veliko več, kot ima večina tukaj, v tem kraljestvu.

HELENA: Oče, hvala. Na vekomaj vam bom hvaležna.

Helena se prikloni in odide.

Lear gleda za njo. Obrne se. Utrujeno klecne, nič kaj več podoba prejšnjega zavojevalca. K njemu stopi Kent in ga podpre.

KENT: Kralj ...

LEAR: Ah, ti si, Kent. Moj zvesti sluga. Žalosten je dan moje največje zmage v življenju. Srd, ki me je podil vse življenje, je končno ukročen, vendar kaj mi bo to moje zadovoljstvo, ta moja življenjska, pha, življenjska izpolnitev, ko ostajam brez svoje najljubše hčere. Le starec sem, z neznanskimi vrstami zemlje in celim svetom ljudi ali pa brez vsega, le starec sem in nihče ne more utolažiti moje žalosti.

Pelji me od tod, moj zvesti Kent, pelji! Do sedaj se nisem ničesar bal, sedaj pa se in se vedno bom – tega, da mi še kdo kdaj tako stre srce.

KENT: Pojdiva, moj kralj.

LEAR: Hvala bogu, imam še otrok. (*Lear se trudnega koraka odpravi. Se ustavi.*) Pokliči tega cigana Othella, da ga postavim na njegovo mesto. Potem me pelji k mojima hčerkama, naj si odpocijem vsaj ob njuni zvestobi. Te mi pa nikoli več niti z besedico ne omeni.

Tema.

Drugi prizor

Othello in Helena.

Helena stoji vsa nemirna, nekaj nestrpno pričakuje. Skozi vrata, v soj svetlobe, stopi Othello.

HELENA: Othello!! (*Mu olajšano steče v objem.*) Živ si! Živ ...

OTHELLO: Uh ... (*Si obriše potno čelo.*) ... bilo je neznansko naporno.

Sedeta.

HELENA: Kaj je rekel?

OTHELLO: Rekel je, da nas prepušča nam samim. Čim manj besedi, tem bolje. Podpisal sem odstop. Lahko zadržim nekaj zvestih mož, poberem del dogovorjenega plena, in to je to. Pozabimo naj drug na drugega. Zahvaliti se mi ne more za mojo dolžnost. Ostajamo sami.

HELENA (*vzdihne*): Bomo že kako.

OTHELLO: Še vedno imaš možnost ... da si premisliš ...

HELENA: Othello, prosim ... Ne prizadeni me še ti.

OTHELLO: Ne bom ti štel za slabo ... Vem, kako ga imaš rada.

HELENA: Imam ga rada, da, vendar – ali ima on mene? Ali je to kakšna ljubezen, zavoljo barve kože in porekla se odreči lastni hčeri, ki je ob tem še toliko storila zanj? Kot da je naš rod toliko plemenitejši ... Od kod pa smo? Roparji, požigalci, morilci. Požigali smo polja in potem sestradanim prodajali hrano, ki smo jo naropali iz karavan, ki so si jih oni naročili! To smo mi – Learov podganji rod. Še pred sto leti smo živeli v kočah iz blata, se skrivali v zemlji, medtem ko ste vi gradili slavoloke soncu. Lear – ta divji ponosni rod iz blata in podganjih iztrebkov! Zdaj pa ta ne mara več zame! No prav, tudi jaz ne maram več zanj! Naj pogine čim prej ... (*Zahlipa. Othello jo vzame v objem.*) Toliko sem storila zanj, jaz in tudi ti, tako se ponižala, da me vse boli tu notri. Dala sem se drugemu, čeprav ljubim tebe ...

OTHELLO: Samo zato sva še živa.

HELENA: A tako, da je rekel? Bolje bi bilo, da bi me pokončal, kot da mi je dovolil zabresti v to sramoto.

OTHELLO: Sramota je samo odraz nemoči tistih, ki jo očitajo. Kdor ne razume, sramoti. Ali ni najina ljubezen večja kot vse to, še trdnejša in mogočnejša, sedaj, po vseh teh preizkušnjah? Ali ni sedaj jasno, kaj so nama namenili bogovi – kajti še pred kratkim ni bilo nič gotovo, sedaj pa natanko veva, kaj. Posvetiva se sebi! In pozabiva na druge. Tako je in mora biti edino pravilno. Tvoj oče je že prav odločil. Ta Baalram, to sinje kraljestvo, ta zlovešča meglica ob tej kalni reki, je kot prispodoba mulja, iz katerega sva se izkopala. In veš kaj? Spomni se zgodb, legend, bajk

o tej meglici, ki je bila nekoč najlepši in najsončnejši košček tega sveta, h kateremu so se bogovi nekoč milostno sklanjali in ga božali s svojo naklonjenostjo. Baalram bo preživel – znova in spet! In še tisočkrat bo. Vse nas. Nismo ga zaman pet let osvajali. Pogledaj, kako se je držal – kljub boleznim, ki je zdesetkala ljudi.

Sij njegove veličine je kot zvezdni ustroj, ki ga mogoče kdaj ne vidimo, ampak vemo, da je ves čas tam. Treba je le prepoditi oblake. To je sedaj najina naloga! Natanko ta! In sedaj je v najinih rokah, čistih, neomadeževanih rokah! Dlaneh, žrtvovanih za ljubezen, ne kar tako za neki pohlep – za ljubezen, ljuba moja! (*Ji poljublja roke.*)

Zaženiva se, prikupiva bogovom, vzbudiva upanje v teh izhlapelih ljudeh. Mesto je skorajda prazno, a vendar, še kako radi bodo prišli drugi, kot so že nekoč; tudi takrat, ko je bilo mesto zamašeno in umazano zaradi silne pohote vseh, ki so želeli vanj in so hoteli biti del njegovega veličine. Tvoj oče nama daje več, kot sam sploh sluti – daje nama ključ do legende. To je dovolj, lepa Helena, kajti vrata si napraviva sama. Stopiva notri in se zapriva! Zavihajva rokave! In izstopiva nekoč v vsem svojem sijaju! Vse dobiva nazaj, vse povrneva!

HELENA: Oh, ti moja ljubezen ...

Se mu zagriže v objem. Poljub. Othello vstane in ji ponudi roko.

OTHELLO: Pridi, zgradila bova pristanišče, kot ga še svet ni videl!

Helena smeje vstane. Othello jo objame, zavrtita se. Smeje. Se ustavita.

OTHELLO: Nič se ne smej. Jago mi je razodel čudovit načrt.

Tema.

Tretji prizor

Nora in Ojdip.

Gozd.

Sedita v travi. Ojdip se kremži nad kosom mesa. Ne diši mu. Nora ima dolge goste lase.

NORA: Jej, kaj se spakuješ. Je pač surovo. Ni ognja. Vse okoli naju je vlažno. (*Nora vstane in mu vzame hrano.*) Boš že jedel, ko boš lačen. (*Sede in jé. Še njegov kos.*) Življenje na poti te nauči marsičesa. Neizbirčnosti na primer. Najbolj pa doma. Kdo bi si mislil – tavanja iz kraja v kraj te naučijo doma. Ja, tako je. Pravijo: Dom je tam, kjer je srce. Nora pa pravi: Dom je tam, kjer je ciza. Vsaka jasa, zaplata zemlje, je dobra za dom. Ah, saj ne razumeš. (*Jé. Pohlepno golta.*) Vaša fina sorta, pha! (*Zamahne z roko. Najbrž nima dobrega mnenja o tej 'sorti'. Pred nos mu pomoli ostanek mesa.*) Surovo meso je enako pečenemu. Ah! (*Zamahne z roko, češ, sama nebodigatreba kolobocija in jé.*)

Tišina.

OJDIP: Deset let je mimo. Ne bi morala zdaj nazaj k možu?

NORA (*zelo presenečeno*): O, glejte ga gospoda – vrnil se mu je dar govora!

Tišina.

Mar bi se me rad rešil?

OJDIP: Nimaš dveh malih otrok?

NORA: Malih, pha, ti si mi pravi. Če izračunam, sta zdaj že krepka fanta. Gotovo nastopata z očetom.

OJDIP: Ju ne pogrešaš?

NORA: To se tebe ne tiče. Tudi jaz ne vrtam vate zavoljo tistih tvojih nočnih prijateljev. Kaj pa sta ti povedala, da toliko let nisi črnil besedice?

OJDIP (*se povleče vase*): Stvari sta mi povedala. O meni.

NORA: Si zato cele noči prejokal?

Ojdip je tiho.

NORA: No, saj ti ni treba odgovoriti. (*Zmaje z glavo.*) Da te po vseh teh letih še vedno tako daje.

OJDIP: Saj ju sedaj ne bo več. Šla sta v gledališče.

NORA (*ga nekaj časa gleda, nato ...*): Veš, res si slep, vendar si še zmeraj možakar in pol. Lahko bi začel življenje na novo.

Ojdip je tiho.

Jaz ga bom. Lasje so se mi vrnilo. Imam lepe, goste lase. Škoda, da jih ne vidiš. Rada si jih umivam. Kot da bi gnetla najmehkejšo volno. Kot živi se mi ovijajo okoli rok. (*Zasanjano.*) In potem so tako nežni, tako voljni. (*Njemu.*) A hočeš poskusiti?

Mu ponudi lase. Ojdip ne odgovori. Ona nad njegovo nepripravljenostjo zamahne z roko.

Eh ... Kam praviš, da so šli tisti tvoji?

OJDIP: Sejem je bil. Rekli so, da velik. Z artisti, z gledališčem.

NORA: Kaj je to gledališče?

OJDIP: Življenje oponašajo. Jočejo, kot da gre zares. Tudi kregajo se.

NORA: Ah, vi bogatunska sorta, česa vsega si ne izmislite za svoje kratkočasje. Življenje gre po kapljicah, vem – včasih jih gledam, te kapljice. Nič kaj osvežilne niso. Kaj bom s tem tvojim gledališčem? Saj imam tebe. Bolj si mi zanimiv kot ne vem kako spretni glumači.

Tišina. Ga pogleda.

Zdaj bi mi lahko povedal.

OJDIP: Nimam kaj.

NORA: V teh desetih letih sva postala, lahko temu tako rečeva, ja: resnična kompanjona. In prav je, da mi poveš.

OJDIP: To nikoli ne bo pomembno.

NORA: Odhajam, veš. Deset let sva rekla. No, in zdaj so ta leta mimo. In zahtevam plačilo. Kot po dogovoru.

OJDIP: To si si sama izmislila. Jaz nisem nikoli pristal.

NORA: Nič nisi imel proti. Bilo ti je prav z mano hoditi in živeti od mojega petja. Zdaj boš pa berač.

OJDIP: Mogoče je tako bolje. Mogoče bi me morala pustiti umreti, pustiti, da me raztrgajo zveri.

NORA: Vsaka bolečina otopi.

OJDIP: Moja ne.

NORA (*nestrpno dvigne glas*): Pa kaj te daje, za vruga?! (*Stopi k njemu in skoraj nežno nadaljuje.*) Enkrat samkrat se nisi nasmehnil v teh desetih letih. Enkrat samkrat nisi bil srečen, nisi spal, ne da bi te tlačila mora, in niti enkrat samkrat nisi vsaj z besedico namignil, kateri vrug se je zalezal vate. (*Ga boža s prstom po licu.*) Ne zanimajo te bogovi, ne zanimajo te ljudje. Samo tisto, kar ti vidiš. Vendar ... nisi nor.

Ga poljubi. On se takoj odtrga od nje.

OJDIP: Ne!!

NORA: Ali pa si ... nor.

OJDIP: To bi že zdavnaj moral narediti.

NORA: Kaj?

OJDIP: Biti sam.

NORA (*vrešče*): Saj si! Saj si!! Ves čas si sam! Sam! Sam! Sam! In samo sam – ti sam!! Nisem še videla nikogar, ki bi bil bolj sam kot ti!! (*Ojdip se obrne proč. Ona se umirja. Zaradi razburjenja težko diha.*) Ko bi vsaj imel svetlobo. (*Stopi k njemu. Zazre se vanj. Ojdip gleda proč. Nora zahteva.*) Poglej me. Poglej, ti pravim. (*Ojdip jo 'pogleda'.*) Na kaj misliš cele dneve?

OJDIP: Na oblake.

NORA: Na modro nebo?

OJDIP: Na ognje.

Tiho sta. 'Gledata' se. Ojdip dvigne roke.

OJDIP: Kakšna si ...? (*Se je dotakne. Tipa po njej.*)

NORA: Nos imam malo kljukast, kot vsi v naših krajih. Imam lepo polt in ustnice. Po materi.

OJDIP (*zamišljeno*): Biti moraš lepa ...

NORA: Moram. (*Prikima.*) Ampak nisem. Močne ličnice in brado na oval sem dedovala od starega. (*Ojdip se dotakne teh predelov.*) Bil je razbojnik. Ni bil kaj nadarjen. Bolj krut kot nadarjen. (*Se umakne, sede. Vzdihne.*) A tudi za to moraš biti nadarjen. (*Vstane.*) Zbogom, nori Arnemus. Jaz grem. (*Vzame culo in se odpravi.*)

OJDIP: Nisem Arnemus.

Nora se ustavi, obrne se in ga pogleda. Gleda ga. Nato zamahne z roko.

NORA: Eh, saj je vseeno. Mojega imena nisi nikoli izgovoril.

Se obrne in odide. Ojdip zamišljen obsedi.

Tema.

Četrti prizor

Lear, Goneril in Kent.

V Learovi sobi na gradu njegove hčere Goneril, kraljice Vzhodnega kraljestva.

LEAR: Ne omenjaj mi teh dveh trgovcev.

GONERIL: Res je, oče. Pravijo, s pomočjo bogov jima je uspelo. Nekako sta se jim prikupila. In imata odličnega svetovalca, nekega Jaga.

LEAR: To pijavko, ki sem jo pustil pri življenju, ker je v mesto spustil konja.

GONERIL: Niti sledu vaše bolezni ni več. Ulice so čiste in vodo lahko pijejo iz vodnjakov; ni jim je več treba nositi iz reke. Mesto cveti.

KENT: Slišim, da je pristanišče pravo čudo.

GONERIL: Človeški trud bi ne zmozel tako velikega podviga. Razširili so Baalram, ki je zdaj vse do mesta prav tako širok kot v svojem izlivu, tako da morejo sedaj tudi največje ladje pristati tako rekoč ob palači.

KENT: Zelo prebrisan. Raztovarjajo in nalagajo v samem mestu in hkrati prodajajo.

GONERIL: V le nekaj mesecih so se dvignili iz pepela in ljudje znova govorijo o čudu!

LEAR: Slišiš?! Me ne zanima!

GONERIL: Oče, kaj ste spet sitnarili kralju zavoljo preureditve palače?

LEAR: Hm, a tvoj mož ... Aja, je kralj zdaj, ja, hm ... Ja, sva se sporekla, za nič. Hčerka, ne vem, vi mladi kot da ste čisto brez občutka za tradicijo. Kaj mora res vse izgledati kot plagiat baalramskega dvora? Kaj nista rekla, bi vama izvolil Baalram.

GONERIL: Ne bomo več o tem. Kar je, je.

LEAR: A zdaj sem pa jaz kriv?! Svojat nehvaležna! Dal sem ti najlepši in največji kos svojega kraljestva, ti pa se do mene obnašaš, kot da sem te za kaj prikrajšal. Moral bi te dati prebičati!

GONERIL: Utihnite! Pri priči utihnite! Niste več vladar, in kljub temu da ste moj oče, se vam ne mislim pokoravati zaradi nekih naključnih sorodstvenih vezi!

LEAR: Naključnih?

GONERIL: Dobro veste, o čem govorim. Nenadzorovano gašenje vaše moške sle nad telesom moje uboge matere res ni moglo privedi do česa drugega, kot do naključne zaploditve ene od vaših hčera. Ene, ki vsaj

pozna svojo mater. Bogve, kje so druge ženske, ki ste si jih tako vsepovprek jemali.

LEAR: Priznam, bil sem divji.

GONERIL: Je to edini izgovor, ki vam pade na pamet?

LEAR: Kaj pa še drugega rabim? Kdo drug bi sploh lahko to sodrgo tako dolgo držal skupaj?

GONERIL: Vsak po sebi sodi. Mojemu možu to drugače uspeva.

LEAR: On je tepec.

GONERIL: Za vas so vsi tepci in vsi sodrga. A niso vsi sodrga. Še posebej moja mati ni bila. Da, bili ste divji in nečloveški, to zadnje predvsem. In potem mi pridete sem in jokate nad svojo neposlušno hčerjo, ki je raje izbrala ljubezen kot svojega krvoločnega očeta, ta pa niti dostojne hvaležnosti ne zna pokazati za njeno žrtev, ki je bila prazna, prazna in brezupna, namenjena le zadovoljitvi očetove kujave narave, prazna in brezupna, kot je bil Baalram, ki ste ji ga milostno pustili, misleč, da bo še prehitro pogorela in se vrnila moledovat k vam.

LEAR: Tiho, da si mi pri priči tiho, strupenjača!

GONERIL: Ali ona vam je šla na roko – saj vas je poznala –, obupana, da bi mogoče le privolili v njeno sklenitev z Mavrom. Ali pa je črni mož le izgovor in ste jo hoteli imeti le zase, za vekomaj!

LEAR: Kent ...!

GONERIL: Kateri del kraljestva ste pravzaprav njej mislili izvoliti, če ste nama s sestro obljubili vzhod in zahod? Kaj bi še lahko ostalo? Njeno klečeplazenje pred vami, brisanje vaše zadnjice, ko ne bi več zmogli dvigniti riti?!

LEAR: Kent, posekaj jo!

GONERIL: Seveda, to je bilo pričakovati – vaša tako imenovana steklost, ki vam je prinesla toliko spoštovanja pri podložnikih in sovražnikih! Nič ni bolj trhlega kot spoštovanje, ki poganja iz strahu! Strah je votel, moj dragi papa, votel, kot ste votli vi in vaše srce! Star prepereli panj. Ta

vaša nekaj – kakor vrlina ali kaj je bila, ki nas je vsa dolga leta držala v strahu, ne pa v ljubezni – je znova bruhnila na dan. Ali sploh veste, kaj je ljubezen, ljubiti, imeti nekoga rad, mu biti mar, skrbeti za nekoga dušo, za nekoga blagostanje?

LEAR: O, ne govori mi o tem, ti sikajoča izmaličena podoba svoje matere!

GONERIL: No, se je vsaj še spomnite. Vsaj nekaj. Ne bi pričakovala. A se še spomnite, kako je izginila? Potem mi, prosim, povejte ...

LEAR: Vojska! Straža! Pobijte to kačo, izruvajte ji srce, nocoj ga hočem sam požreti! Raztrgam ti ga!

GONERIL: Smešni ste, oče! Pa vendar mi ne gre na smeh, temveč na bruhanje, kot mi je šlo vsakokrat, ob kakršnem koli izkazu vaše nežnosti. Niti mojega pljunka niste vredni.

LEAR: Kent, pokličí vojake, naj naredijo, naj storijo, naj jo zakoljejo – pri priči!

GONERIL: Kent se ne gane. Ker ve ... Nikogar več nimate, ki bi za vas opravljal umazana dela, ki ste jih vendarle najraje počeli sami ... Starček, divji le še v trepetanju ...

LEAR: Podlica!

GONERIL: Kar dobro ste uganili, ko ste se odrekli prestolu in kraljestvo razdelili med hčere. Drugače bi najbrž umrli, crknili – zabodeni v spanju, zastrupljeni pri mizi, porinjeni v globino. Zdaj pa si malo privoščite, no, dajte, použijte na veliko to svojo razžalitev, ki vam jo tako širokosrčno poklanjam v imenu vsega Learovega kraljestva. Naj vam vsa dediščina vaših grozljivosti z vso močjo pade na pleča in naj vam bo to breme največji in najbolj neusmiljen tiran, neprizanesljiv, neomajen v svoji trdosrčnosti – tako neusmiljeno, kot ste to znali početi vi.

Lear se nenadoma nasmeji. Goneril ga gleda, z zaničevanjem in sovraštvom.

LEAR: Pridi, Kent, greva. Tej se je zmešalo. Greva k moji ljubljeni Regan. Povedat, kako se je njeni sestri zmešalo.

Goneril se nasmeji.

GONERIL: Pa ja. Ona vas bo z radostjo sprejela. Ona vas iskreno, prav iz vsega srca čisla. Ona ve, ve, kako ste s konjem poteptali njeno mater.

LEAR: Coprnica! Nič še ni končano! Se vidiva! Dokler je še kaj moči v teh rokah in kaj volje v tem srcu, pri bogu obljubim, da se vrnem! Regan mi posodi vojsko in potem te naučim spoštovanja do očeta. Tebe in tistega tvojega kmetavza!

GONERIL: Česa? Spoštovanja? Pha! Ni treba. Vedno bom spoštovala vašo nekdanjo okrutnost, ni se treba bati. In zdaj se poberite.

LEAR: Se še vrnem.

GONERIL: Upam. Moj mož vas bo dal z veseljem razčtveriti.

Tema.

Peti prizor

Helena, Jago, Othello.

Prestolna dvorana na baalramskem dvoru.

HELENA: O, naš Jago!

JAGO (*se ponižno prikloni*): Klicali ste me.

Helena stopi s prestola njemu naproti.

HELENA: Da se ti zahvalimo. Jaz in kralj ...

OTHELLO: Helena, pohitela kot vedno. Jago, kot pravi kraljica, zahvaliti se ti moramo. Odkupili smo vsa ozemlja ob reki in više. Prvič po padcu Baalrama smo spet nekoliko dvignili glavo. Ne preveč odmeven mijavk, a vendar, povem ti, Baalram je na dobri poti, da spet zarjove.

HELENA: Jago, tvoje ideje, tvoji načrti ...

JAGO: Sem le vajin skromni služabnik, kraljica in kralj.

OTHELLO: Daj no, spoznaš se na zadeve. To moraš priznati.

HELENA: Škoda, da nisi kralj, bil bi sijajen.

JAGO: Ja.

OTHELLO: Tako pa vsa slava pripada nama. Glas gre naokoli, dober glas o novi baalramski podjetnosti in mesto se znova polni.

JAGO: Veste, moja kraljica in moj kralj, jaz moram biti hvaležen vama. Najprej zato, ker sta me pustila pri življenju, in še posebej zato, ker sta mi vrnila čast, me sprejela za svetovalca in mi sploh prisluhnila. Toliko pozornosti mi ni naklonil nihče od prejšnjih vladarjev.

OTHELLO: Na njihovo škodo.

JAGO: Hvala za zaupanje. Z velikim veseljem še marsikaj postorim za vas. Lepo je imeti hvaležna ušesa za svoje ideje.

HELENA: Ali še kaj želiš?

JAGO: Ko bo prišel čas, bom že povedal.

OTHELLO: Daj, prijatelj – saj ti lahko rečem tako, prijatelj?

JAGO: Z velikim ponosom sprejmem.

OTHELLO: Kaj počneš zvečer? Pridi k meni igrat strategijo – rad imam to igro, a nobenega pravega nasprotnika. A bi poskusila?

JAGO: Seveda, kralj. V čast mi bo.

OTHELLO: Le pridi.

Tema.

Šesti prizor

Lear, Regan in Kent.

Pred gradom, ki ga je kralj Lear zapustil Regan in njenemu možu, zdaj vladarju Zahodnega kraljestva. Regan je narejeno sladka in prijazna.

REGAN: Očka, ojoj, tako mi je hudo. Ne bo šlo. Žal. Grad je nabito poln. Mož je priredil turnir, da proslavimo obletnico bitke pri Baalramu. Vam v čast.

KENT: No, še dobro, potemtakem je moj kralj še posebej zaželen kot junak te velike zmage!

REGAN: Kent, oče vendar ne želi, da ga še kličemo tako. Ne želi biti več kralj. Ali ne, dragi papa? In seveda ste zaželeni. Hočem le reči, da pač na gradu ni prostora. Z vseh koncev in krajev so prišli plemenitaši, ki jim vendar moramo nuditi primerno gostoljubje. Veste, kako hitro so užaljeni.

LEAR: In kje me boš nastanila, ljuba hčerka?

REGAN: Veste, tako malo časa imam o tem razmišljati. Najbolje bi bilo, da kar pohitita dol v vas do krčme, ker bo tudi tam kmalu vse zasedeno. Slišala sem, da so nekatere sobe prav snažne. O, ljubi očka, tako mi je žal. V najbolj neugodnem času ste prišli. Kaj vam ni bilo lepo pri sestri?

LEAR: Bilo. A zaželel sem si videti tebe.

REGAN (*sama zase*): Ti lisjak odurni. Misliš, da ti bom verjela. Novice od Goneril so prispele prej kot tvoja starčevska naduha. (*Njemu.*) Mogoče bi pa obiskali Helenco ... Sedaj, ko je tako uspešna, bi vas najbrž rada videla.

LEAR (*sam zase*): Že vidim, kam ta psica rep moli.

REGAN: Sem prepričana. Vi bi pa tudi malo obudili spomine na svojo veliko zmago, ko ste s pomočjo bolezni, ki jo je v svoji notranjosti nosil konj, zastрупili celo veliko mesto. In potem ste zlahka poklali, kar je ostalo. Kako prebrisano, kako sijajen dosežek!

Lear ji nenadoma primaže klofuto. Gledata se, nato ...

REGAN (*s čisto spremenjenim glasom, počasi, trdo izgovarjajoč vsako besedo, kot da ji tako skuša dodati še posebno težo, da bi jo nagovorjeni res razumel in si jo zabil v betico*): Tole zdaj, dragi podli oče, je bila zadnja sila, ki ste jo kadar koli storili meni ali komur koli mojih bližnjih. Ničesar vam ne dolgujem in le moji materi se imate zahvaliti in krvi, ki je stekla iz nje vame, da vam ne namenim enake usode, kot ste jo vi njej. Zbogom. Za vas ne obstajam več.

Regan se obrne in gre.

LEAR (*za njo*): Ti prasica! Ti tatinsko seme izvrženo! Ti coprnica ...!

Ga stisne v srcu, da skoraj pade. Kent ga zadrži. Lear se drži za srce, so-piha. Zmanjkuje ga. S Kentovo pomočjo se spusti na tla. Sapa mu piska, v prsih ga tišči.

KENT (*v strahu zanj*): Moj kralj ...!

LEAR: Tudi ona, tudi ona ... preklete seme! Kaj sem jim sploh kdaj pomagal na svet!

KENT: Ne ženite si k srcu ...

LEAR (*bridko*): Kam pa zdaj, moj dobri Kent, kam? V tistem trenutku, ko sem si prvič dovolil poslušati srce, sem izgubil vse. V tistem trenutku ... Nikoli mi ni bilo mar za to, kar pravi srce, nikoli ... Oh, kako prav sem imel.

Glava omahne. Kent mu razpre ovratnik.

KENT (*nežno*): Ubogi starec. (*Čez čas kralj počasi dvigne glavo.*) Pojdi-va, moj kralj, do vaše hčere Helene. Ona vam bo gotovo bolj naklonjena. Vedno vas je iskreno ljubila.

LEAR (*ga zgrabi za ovratnik z vso silo in potegne k sebi, stisnjenih zob mu ves iz sebe hrope v uho*): Samo tja ne, samo tja ne – slišiš, Kent?! Samo tega ne ... Nikoli.

Tema.

Sedmi prizor

Jago, Kent.

V eni od baalramskih staj.

JAGO: Vi ste torej Kent, desna roka starega Leara?

KENT: Da.

JAGO: Ali imate to s čim izpričati?

KENT: Naj bo dovolj moja beseda.

JAGO: Ponosen mož ste, to je že vrlina, in po obleki sodeč resnično plemenitega rodu, vendar, ali je to dovolj, da vas peljem na dvor? Stanje, v katerem so vas ujeli, če se lahko tako izrazim, nič kaj ne pritiče takšnemu plemenitaškemu videzu.

KENT: Trenutno sem plemenitaš v stiski. Zato sem tukaj. Prostovoljno.

JAGO: In kakšna bi naj bila ta stiska, ki vas sili v tako lepi obleki spati na senu pri konjih?

KENT: O tem bom govoril samo na dvoru.

JAGO: O?! Nadutost nikakor ne hodi vštric s srčnostjo.

KENT: Stvar je prepomembna in predelikatna, da bi jo delil s komer koli, razen z najvišjim predstavnikom oblasti v tem mestu.

JAGO: Postaja skrivnostno, skrivnostno in zelo zanimivo. Cigareto? (*Mu ponudi.*)

KENT: Ne, hvala, ne kadim.

Jago si prižge.

JAGO: Pametno. Jaz si ne morem pomagati. (*Potegne dim.*) Novi kralj in njegova kraljica sta prepovedala kaditi. Tudi na hodnikih.

KENT: Če se že hočete prepričati, me peljite pred vojskovodjo Othella, on bo moj najboljši porok.

JAGO: Kako to mislite?

KENT: Moj prijatelj je. Mnogo noči sva skupaj prebedela, še več pa zapravila.

JAGO: O, vidva razuzdanca! Sedaj je drugače. Vojskovodja je odložil opravilo, potrgovčil se je, pobabil.

KENT: Starega prijatelja gotovo ni pozabil.

JAGO (*bolj sam zase*): Veš da ne, veš da ne. Ali kaj bi to lahko meni prineslo? (*Kentu:*) Dragi plemič, midva se ne poznavata, toda vedite, moje ime je Jago. Najbrž ste že slišali zame.

KENT: Jago? Da! Potem sem najbrž v pravih rokah.

JAGO: Kakopak, kakopak. V pravih rokah. Kar poveste meni, je enako, kakor da bi povedali samemu gospodarju tega mesta. Pa ne mislite, da si lastim njegovo pravico – ne, enostavno zaupa mi.

Med pogovorom z užitkom kadi.

KENT: Sem slišal, da veliko da na vaše mnenje.

JAGO: No, me veseli, da dober glas seže tudi čez deveto vas. Kaj vas je torej prineslo sem? Ali ste sami?

KENT: To zadnje vprašanje mi daje slutiti, da so vam znane naše razmere zadnjega časa?

JAGO: Ne kaj dosti. Vem samo, da ste spremstvo starega Leara.

KENT: Njegovo edino spremstvo in opora.

JAGO: A ga res nikjer več ne marajo?

KENT: Samo umrl bi rad v miru.

JAGO: A, to pa lahko povsod.

KENT: Seveda lahko. Ampak dokler sem jaz živ, ga ne bom pustil umreti 'povsod'.

JAGO: Torej ste prišli prosit za milost, plemeniti mož?

KENT: Zase ne. Zanj. Pa ne za milost, samo za njegovo – za košček tistega, kar je razdelil.

JAGO (*se nasmehne*): Tako naivno. Se vam ne zdi?

KENT: Nimam pravice, da bi sodil.

JAGO: Stari dobri Kent. Na svoja betežna leta bi si želel imeti takšnega kompanjona. (*Odvrže cigareto, ga prime okoli ramen in pohodi ogorek.*) Seveda vam bom pomagal. Malce tudi iz vesti. Dolžan sem namreč. Najbrž veste, kako me je krvoločni Lear svoj čas pustil živeti?

KENT: Zaradi izdajstva, se mi zdi.

JAGO: Ha – to ni bilo izdajstvo. Takšen je pač posel. Izmenjava. Tako kot to sedaj med nama.

KENT: Kako to mislite?

JAGO: Če je kaj verjeti pripovedovanju nevoščljivih jezikov, sta bila vidva z našo vladarico nekoč zaobljubljena drug drugemu?

KENT: Da, kralj Lear je tako hotel.

JAGO: Vidim, da jo še vedno ljubite.

KENT: To ni vaša stvar.

JAGO: Oh, kako ste mogli dovoliti, da vam jo je speljal ta povzpetniški Maver? Tako plemenit in ponosen možakar, kot ste?

KENT: Vidim, kam sili vaša nit, a za ta vbod jaz ne bom šivanka.

JAGO: Povedal vam bom po pravici, dragi Kent, prikupili ste se mi. Rad imam može na svojem mestu, ki vedo, kaj je zvestoba do zadnjega diha, katerih pokolenje velja več kot tisoč teh komolčarskih srajc, ki zadnje čase

dobivajo vse pomembnejše položaje v naših službah, in še posebej rad imam srca, ki ne pozabijo ljubezni samo zavoljo tega, ker je neizpolnjena. Mož zame ste, Kent. Ustrojeni na mojo noto.

KENT: Torej me boste peljali k Othellu?

JAGO: Seveda ne!

KENT: Kako?!

JAGO: Raje vam bom pomagal.

KENT: Ne razumem?

JAGO: Ne bodite neučakani, saj vam takoj razodenem. Kraljica vam je še naklonjena, to dobro vem. Razbral sem iz njunega pogovora o vas. Pravi vam vrli mož, podporni steber njenega očeta, ki ga kljub vsemu pogreša. Ne da se skriti, da sta s starim Learom imela posebno vez.

KENT: To je obetajoča novica.

JAGO: A ne? Izvolim vam urediti posebno srečanje z njo v njenih sobanah, kjer ji boste lepo v miru razodeli svoje tegobe. In zagotovo vam pomore in zastavi svojo besedo lastnemu očetu v prid pri svojem trmastem možu. Ampak najprej morate govoriti z njo, in to na skrivaj.

KENT: Nimam česa skrivati.

JAGO: Saj prav zato! Včasih je zavoljo taktike še predobro kaj skriti in tudi od viška včasih boli glava. Ne smemo komplicirati zadeve z izpostavljanjem tam, kjer ni treba. Verjemite mi, da vem, kaj in kako, njun svetovalec sem. S kraljem Othellom igrava strategijo, vem, kako razmišlja. Pustite, da ga po moje pridobimo za to našo stvar.

KENT: In kaj boste vi imeli od tega?

JAGO: To naj vas ne skrbi. Vedite le, da mi je nekoč kralj Lear dovolil zadržati tisto najdragocenejše, kar ima vsak človek.

KENT: Dostojanstvo?

JAGO: Ne. (*Se nasmehne.*) Življenje – saj veste. Kaj mi bo dostojanstvo brez tega. Ampak pridite, najprej se morava okrepčati. Po vašem bledem licu in upadlih očeh vidim, da ste sestradani.

KENT: O, še kako prav imate.

JAGO: Časi se spreminjajo, moj dobri novi prijatelj. Menda letos celo zapade sneg. Tega v Baalramu še ni bilo.

Kent se za hip ustavi in pomisli ... .

KENT: Ali se lahko človek in čas vsaksebi spreminjata?

JAGO: Dobro vprašanje. Vendar, kaj je čas brez človeka? Le bežen piš, ki ga nihče ne opazi. Stopiva, no, naprej.

KENT: Kam pa?

JAGO: K usodi.

Se odpravita.

JAGO: Kent?

KENT: Da?

JAGO: Reci mi ti.

KENT: Da, slišal sem za vaše sposobnosti, vendar si niti v sanjah nisem predstavljal, kako ste ...

Jago ga z dvignjenim kazalcem opomni.

KENT: Kako *si* dober.

JAGO (*ga spet prijateljsko prime okoli ramen*): Pojma nimaš, kako. (*Ga odpelje.*) Straža! Naročite vina! In kruha!

Tema.

Osmi prizor

Lear in Ojdip.

Pod baalramskim zidovjem, pred vrati v kraljevo grobnico.

Lear ves boren in razcapan stoji v snegu. Sneg naletava v velikih kosmih in se lepi nanj.

Vse je belo.

LEAR: Sam sam. Pod obzidjem tega mesta, ki sem ga nekoč osvojil.

Človek vse življenje ne opazi, da je sam, tako obdan z davki. Nihče noče nič, a vsi trgajo. Vsak bi rad svoj kos, ki si ga zasluži že samo zato, ker ima pravico, pravico živeti. Na tvoj račun, na račun vladarja! In potem se čudijo, tebi, živalim – ki jih lahko samo tako krotiš!

Vse življenje je eno samo plačevanje. Ves čas pokrivaš stroške svoje prisotnosti. Davki, davki, davki, ki počasi raztrjajo tvojo bleščavost. In z vsem se strinjaš, ker se ti zdi, da rabiš. A ničesar ne rabiš! Ničesar! Nič, to je edino, kar rabiš.

A vendar se mi zdi, da je le samota edino pristno človeško stanje. Vse drugo – srd, ljubezen, poželenje – samo žari nekje na koncu vsega, prijeti in polastiti pa se jih v resnici nikoli ne moreš. Koliko sem se pehal zavoljo takšnih ničevosti.

Kot da sem sedaj kaj spoznal?

Boril sem se, ves čas, proti enemu samemu. Proti sebi.

Zdaj pa tu, beden in raztrgan, prosim ... lastne otroke. Hja – še za dostojno prgišče ponosa nimam več.

Kenta sem poslal tja gor z bednim upanjem, še zadnjo bilko, ki naj se je oprimem. Da me sprejmejo, da mi dajo kotiček, toplo zavetje, kositrni piskrček namesto pogumne smrti na bojišču. O, ko bi me le pobralo, ko bi me le izdalo srce, kot so me vsi drugi! Kako enostavno je vse, če nimaš ničesar!

Z lastnim strahom sem ustrašoval druge. Ves čas pa sem se bal, bal, da je v meni vse kričalo. A nisem hotel slišati. Duša si je zapečatila ušesa in zdaj ... kaj je zdaj? Nič. Veliki nič, gromozanska praznina okoli mene in v meni. Nekaj se je odpečatilo, kar bi moralo ostati za veke vekomaj zaprto. A sedaj je zunaj. In me duši, in me mrazi. Kaj bom počel, s čim preganjal čas, da me ne bo tako gonil vase?

Ustoličil bom svojo samost v to dokončje prostora in časa in pustil, da mi pamet odpove poslušnost. Kajti kdaj sem jo sploh imel na vajetih in kdaj jo jaz usmerjal kam? Usmrajeval sem se z njo, cmaril v njeni objestni strahovladi, prepričanosti, da je nikoli in nikdar ne bom razgnal.

In ta pamet – kaj to sploh je? Nekaj napaberkovanega v tem bednem trenutku od mojega rojstva naprej. Nekaj dračja za plamen, da si človek vsaj za trenutek dušo ogreje. Ali pa razsvetli. In potem mu pokaže samo tisto, kar pamet zna in pamet ve. Pamet pa nič ne ve. Ker je samo skupek misli. In mislim se samo ves čas nekaj zdi, dozdeva. O ničemer pa se ne da prepričati. In ko pride ta samost, te upogne do tal, klanjati te pripravi, in še dobro, kajti takšen si vsaj ne domišljaš kaj več od tega. Uuuh, sem v grozni formi, v grozni formi za norost!

Človek res celo življenje gara na sebi, da pričrvari do zasluženega počitka v materi zemlji, kjer potem strohni v nov dogodek, ki je še manj pomemben.

Saj je človek lahko zavestno nor, kajne? Zavestno srečen z nedotakljivostjo svoje vsebine od zunaj. Krasno! Krasno! Kričim. Krasno!!!

Pogubljenje strahu, omotica časa in prostora, zamrznjen trenutek, še zadnja misel nase ... in potem sneg, beli sneg ... Svetli kosmi neba se trgajo, svod je kot ustna votlina velikana, ki se krohota na ves glas in se nikoli ne bo nehal ...

Zeva moj velikan. Zeva praznina ... ta nepredirni vakuum samote ... (Joče.)

Pritava slepi Ojdip.

OJDIP: Ali slišim jok? Kdo joče? Ali ni bilo že dovolj joka v tej izgubljeni deželi?

Lear ga pogleda. Gleda.

OJDIP: Ali je kdo tukaj?

LEAR: Nekoč je bil.

OJDIP: Kako to mislite?

LEAR: Ker sedaj nisem več.

OJDIP: Če ste tukaj, ste nekaj.

LEAR: Kaj je to 'nekaj'?

OJDIP: 'Nekaj' je lahko kar koli.

LEAR: Torej sem jaz kar koli.

Ojdip posluša.

OJDIP: Dobri mož, mi, prosim, poveste, kje sem? Izgubil sem se.

LEAR: Seveda vam povem. Stojite pod obzidjem Baalrama.

Ojdip se zdrzne.

OJDIP: Baalram ... Baalram ...

Ves iz sebe gre naprej. Se dotakne obzidja. Spusti se na tla in zajoče.

LEAR: Kdo ste vi? Ali ni bilo že dovolj joka v tej izgubljeni deželi?

OJDIP (*skozi solze*): Po desetih letih, ko nisem vedel, kam me prsti vodijo, po desetih letih, ko sem obhodil svet, me je usoda vrnila sem.

LEAR: Kdo ste vi?

OJDIP: Nekoč se vladal temu mestu.

Lear se nasmeji.

LEAR: Slepec, ki je bil kralj. Kako vam je ime?

OJDIP: Ojdip.

LEAR: Vas tudi že zdavnaj ni več.

OJDIP: In vi, ki se tako lepo smejite – kdo ste vi?

LEAR: Nekoč sem osvojil to mesto.

Ojdip se nasmehne.

OJDIP: Veliki kralj Lear.

Prisrčno se objameta in drug drugega potrepljata po hrbtu.

OJDIP: Bog daj, boter.

LEAR: Bog daj, človek.

Nato molče postojita, kakor zamišljena nad muhavostjo usode. Briedek zimski veter zavija naokoli. Tedaj se Ojdip nenadoma predrami. Energično se dotakne obzidja.

OJDIP: Pomagajte mi ... Kateri del obzidja je to?

LEAR: Grobnica.

OJDIP: Grobnica ... Ali se jo da odpreti?

LEAR: Najbrž. Vendar sem jaz prešibak.

OJDIP (*se dotipa do vrat*): Tu so vrata.

Ojdip na vse kriplje potiska in potiska vrata, a ne premaknejo se niti za ped. Lear utrujeno sede v sneg.

LEAR: Samo za trenutek bom sedel. Tako mrzlo je.

OJDIP (*neha potiskati vrata*): Ne gre. (*Pogleda k Learu.*) Kralj, ali bi mi, prosim, pomagali?

LEAR (*utrujeno*): Ne morem, kralj. Tako je mrzlo. (*Zapre trudne oči.*)

OJDIP (*ne ve, kaj bi, je v stiski*): Noter bi moral. Igrajo predstavo ... (*Se tudi on utrujen prisloni na vrata. Zapre oči. Začne tiho peti:*)

Prišel je od neznano kod,
imel nasmeh je angela in stav boga,
v lasišču sij noči in
zobe kot ogledalo biserja.

Mladenič, Arnemus imenovan ...

Sneg na veliko naletava in zametava Leara in Ojdipa. Kmalu ju prekrije.

Tema.

EPILOG

Jago in Nora.

Prazen oder.

Jago z užitkom kadi. Pride Nora. Razveselita se drug drugega kot stara prijatelja.

JAGO: Nora!

NORA: Jago!

JAGO: Ali si se vrnila k možu?

NORA: Vrnila. In ti? Si vse uredil, kot je zapisano?

JAGO: Sem.

Stojita.

NORA: In kaj bomo zdaj?

Stojita. Jago kadi, Nora gleda okoli ...

JAGO: Ali sta te bila sinova vesela?

NORA: Ne vem. Godot je pozabil, kje ju je pustil.

Stojita.

NORA: Misliš, da bo jutri sonce? Zebe me.

JAGO: Če bo kdo tako hotel.

NORA: Pha – kdo sonca ne bi hotel?!

JAGO: Se že najde kdo.

NORA: Vedno se najde kdo.

JAGO: Vedno.

NORA: Prišel bo nekdo in nas rešil.

JAGO: Pha! Rešil? Pred čim? Saj nam nič ne manjka. Cigareto ...? (*Ji ponudi.*)

Nora vzame cigareto. Jago ji prižge. Kadita in gledata predse. Nora opazi nekaj v daljavi.

NORA: Kaj je tisto tam?

JAGO: Češnjev vrt. Zakaj?